

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**на тему: «Організація і методика обліку та аналізу на підприємстві
малого бізнесу (на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод»)»**

ШИФР КРМ.ОтаА.1.616-03.2.7

Здобувачки: _____ Станєвої О.П.

Керівник: _____ доц. Васьковська К.О.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «5» грудня 2024 р., протокол № 7.

Завідувач кафедри обліку та аудиту _____ Валерій НЕМЧЕНКО

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ІНІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління
і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – другий (магістр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри обліку та аудиту

« _____ » _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Станєвої Ольги Павлівни

---

1. Тема роботи: *«Організація і методика обліку та аналізу на підприємстві малого бізнесу (на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод»)»*

Затверджена наказом ОНТУ від 26 жовтня 2023 р. наказ № 616-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 5 грудня 2024 р.

3. Вихідні дані до роботи: *Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.*

---

4. Перелік питань, які потрібно розробити: *Теоретичні основи обліку на підприємстві малого бізнесу. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства за два роки. Особливості організації бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві малого бізнесу. Висновки та пропозиції.*

---

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) *таблиць – 32 , рисунків – 2 .*

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **14 серпня 2024 р.**

Керівник роботи _____ Васьковська К.О.

Завдання прийняв до виконання _____ Станєва О.П.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	14.08.24 - 15.09.24	
2. <i>Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства</i>	16.09.24 - 24.10.24	
3. <i>Особливості організації бухгалтерського обліку на досліджуваному підприємстві малого бізнесу</i>	25.10.24- 26.11.24	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	27.11.24 - 5.12.24	

Здобувачка вищої освіти _____ Станєва О.П.

Керівник роботи _____ Васьковська К.О.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Станєва О.П. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему:

Організація і методика обліку та аналізу на підприємстві малого бізнесу
(на прикладі ТОВ «Вознесенський коньячний завод»)

Малий бізнес – важливий елемент сучасної економіки, без якого не може розвиватися держава. Він як найважливіший складник сучасного виробництва багато в чому сприяє підтримці конкурентного тону в економіці, створює природну соціальну сферу суспільного устрою, організованому на засадах ринку, а також формує новий соціальний прошарок підприємців.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

У першому розділі розглядаються теоретичні основи організації і методики обліку на підприємстві малого бізнесу, особливості організації синтетичного обліку на підприємствах малого бізнесу та нормативно-правове регулювання їх діяльності.

У другому розділі надана техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод», проведено фінансово-економічний аналіз його діяльності та оцінка його фінансового стану за два роки, проаналізовано ймовірність банкрутства та проведено аналіз ділової активності ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

У третьому розділі визначено особливості організації бухгалтерського обліку та сутність, порядок заповнення та подання форм фінансової звітності ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

У завершальній частині кваліфікаційної роботи магістра сформульовані висновки та пропозиції по удосконаленню організації обліку ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	– 99 с.
таблиць	– 32
рисуноків	– 2

ЗМІСТ

	с.
ВСТУП.....	5
1. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	10
1.1. Нормативно-правове регулювання діяльності підприємств малого бізнесу.....	10
1.2. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу.....	18
1.3. Особливості організації синтетичного обліку на підприємствах малого бізнесу.....	29
2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	46
2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	46
2.2. Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод»	52
2.3. Аналіз ймовірності банкрутства ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	75
2.4. Аналіз ділової активності ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	78
3. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ТОВ «Вознесенський коньячний завод».....	84
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100

ВСТУП

Актуальність теми. Важливим аспектом ринкової трансформації в Україні є становлення та розвиток сектору малого підприємництва.

Мале підприємництво – важливий елемент сучасної економіки, без якого не може розвиватися держава. Будучи найважливішою складовою сучасного виробництва, воно багато в чому сприяє підтримці конкурентної атмосфери в економіці, створює природну соціальну сферу суспільного устрою, організованому на основі ринку, і водночас створює новий соціальний прошарок підприємців.

Сьогодні малий бізнес займає важливе місце в економіці країн усього світу. В Україні значного поширення набув стартап малого бізнесу. Така ситуація пов'язана насамперед з тим, що малі підприємства швидко реагують на кон'юнктуру ринку та оновлюють свої основні фонди. Важливою особливістю є ще можливість впровадження спрощеної системи оподаткування.

Мале підприємництво в Україні перебуває на стадії становлення та розвитку, як за кількістю підприємств, видами економічної діяльності, так і за структурою, за регіонами та роллю в економіці.

Під малим бізнесом розуміється не тільки пов'язану з підвищеним ризиком цілеспрямовану підприємницьку діяльність фізичної чи юридичної особи, засновану виключно на використанні інноваційної ідеї, основною метою якої є максимізація прибутку від виробництва та реалізації продукції, реалізація товарів, виконання робіт та надання послуг різного характеру, обов'язкове дотримання вимог законодавства, а також відповідність критеріям віднесення до малого підприємництва.

Малі підприємства мають значні конкурентні переваги:

– наближеність до клієнта. Це дозволяє підприємствам якнайшвидше адаптуватися та бути гнучкими відповідно до побажань клієнтів, що зрештою може змусити споживача віддати перевагу їхній продукції;

- мобільність, уміння об'єднувати зусилля, здатність швидко реагувати на зміни ринкової ситуації, оперативність освоєння нових видів продукції та зміну обсягів виробництва в межах виробничих потужностей;
- здатність постійно змінюватися та адаптуватися;
- переважно дрібносерійне виробництво, технологічна гнучкість виробничих процесів;
- низькі накладні витрати підприємства за рахунок швидкої окупності інвестицій, низької капіталомісткості, раціональної організації управління та його підходу до процесу виробництва;
- використання «малих ніш». У процесі насичення ринків збуту зростає необхідність пошуку нових товарних ніш. Підприємства малого бізнесу бачать необхідність пошуку мікроніш. Працюючи на початковому етапі з мінімальним прибутком, в результаті своєї діяльності вони часто досягають розширення ніші, яка з часом може стати новим джерелом великого доходу;
- інноваційний потенціал;
- оптимальні можливості для реалізації мотивацій і схильностей населення до підприємницької діяльності.

В умовах конкурентного середовища малий бізнес може реально впливати на фінансово-економічні показники своєї господарської діяльності, використовуючи ефективні обліково-аналітичні можливості. Адже сучасне законодавство надає їм багато різноманітних переваг у цій сфері. До них належать: наявність альтернативи організації бухгалтерського обліку, можливість застосування пільгових режимів оподаткування тощо. Важливо підібрати максимально можливий набір оптимальних методів обліку і доповнити їх систематичним аналізом економічної інформації.

Розвиток виробництва на малих підприємствах створює сприятливі умови для оздоровлення економіки, оскільки покращується конкурентне середовище, створюються додаткові робочі місця та активізується структурна перебудова; споживчий сектор розширюється. Крім того, розвиток малого бізнесу

призводить до насичення ринку товарами та послугами, збільшення експортного потенціалу та кращого використання місцевих сировинних ресурсів.

Вищезазначене й обумовило вибір об'єкта, мети, завдання, теми дослідження та її актуальність.

Дослідженням проблем і перспектив розвитку бухгалтерського обліку в секторі малого бізнесу, присвячені численні праці вітчизняних та зарубіжних учених-економістів, зокрема: Богатая І.Н., Гоголь Т.А., Голобородько О.П., Городянська Л., Даниленко А., Євстафєва Е.М., Івашкевич В.Б., Канцедал Н.А., Кисельова А., Краус Н.М., Кузьома В.В., Кучер С.В., Павликівська О.І., П'ятницька Г., Семенишена Н., Титаренко О., Фабіянська В.Ю., Шишкова Н.Л., Яструбський М.Я. та ін.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є дослідження особливостей організації обліку на підприємстві малого бізнесу та розробка рекомендацій щодо покращення фінансового стану досліджуваного підприємства.

Для досягнення поставленої мети в кваліфікаційній роботі магістра визначено такі завдання:

- визначити сутність суб'єктів малого бізнесу, умови віднесення до них;
- визначити особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу відповідно чинного законодавства;
- визначити особливості організації синтетичного обліку на підприємствах малого бізнесу за спрощеним планом рахунків;
- здійснити огляд нормативно-правового регулювання діяльності суб'єктів малого бізнесу;
- надати техніко-економічну характеристику ТОВ «Вознесенський коньячний завод»;
- провести фінансово-економічний аналіз основних техніко-економічних показників діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за два роки;
- провести аналіз фінансових результатів та фінансового стану ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за проаналізований період;

- проаналізувати ймовірність банкрутства ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за період;
- провести аналіз ділової активності ТОВ «Вознесенський коньячний завод»;
- визначити особливості організації обліку на досліджуваному підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод»;
- розробити рекомендації щодо покращення діяльності підприємства.

Об'єктом дослідження є методика організації обліку на підприємствах малого бізнесу, а також фінансова звітність як джерело інформації про фінансовий стан ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та організаційних засад бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу.

Методи дослідження. При проведенні дослідження застосовувались як загальнонаукові, так і специфічні методи дослідження, а саме: системний підхід, метод логічного узагальнення, методи аналізу й синтезу, індукції та дедукції, системний аналіз економічних процесів та синтез його результатів, методи аналізу, порівняння показників, групування, розрахунок середніх і відносних величин, складання аналітичних таблиць, метод ланцюгових підстановок, статистичні та аналітичні розрахунки при проведенні аналізу фінансово-економічного стану діяльності підприємства, економіко-статистичні методи обробки інформації.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, міжнародні та національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови та накази Кабінету Міністрів, дослідження вчених, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, статистична й фінансова звітність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за 2021-2022 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методологічних аспектів та розробці практичних рекомендацій щодо ефективної організації обліку на підприємствах малого бізнесу. Отримані в ході дослідження науково-практичні результати мають важливе значення для

подальшого розвитку й удосконалення обліку та аналізу фінансового стану досліджуваного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення достовірності, оперативності та корисності інформації для управління фінансовим станом товариства. Застосування на практиці, запропонованих рекомендацій, дозволить підприємству покращити оперативність та ефективність прийняття рішень, а також підвищити конкурентоспроможність суб'єкта малого підприємництва.

Апробація результатів кваліфікаційної роботи магістра. Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися та отримали позитивну оцінку на Науковій конференції здобувачів вищої освіти ОНТУ, секція «обліку та аудиту», 26 - 29 березня 2024 року, тема доповіді: «Особливості організації обліку та аналізу на підприємстві малого бізнесу в сучасних умовах функціонування»; також надано апробацію наукових досліджень здобувачці вищої освіти СВО «Магістр» в рамках дослідження за темами КРМ, яка підготувала доповідь та виступала на науковому колоквіуму «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності»: облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки» з напряму наукової школи кафедри Обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», 28.11.2024 р., тема доповіді: «Особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу».

Загальна структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи магістра 104 сторінки, у тому числі 99 сторінок основного тексту, список використаних джерел зі 44 найменування на 5 сторінках. Робота містить 32 таблиці, загальний обсяг яких складає 20 сторінках.

1. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

1.1. Нормативно-правове регулювання діяльності підприємств малого бізнесу

Малі підприємства є невід'ємною частиною розвитку гнучкості ринкових відносин. Сучасна ринкова економіка вільна у виборі та реалізації різноманітних ідей своїх суб'єктів. Головною і важливою ознакою ринкової економіки є підтримка ініціативи та самостійності у підприємницькій діяльності. Цей тип управління є динамічним, адаптивним і спеціальним з точки зору використання ресурсів.

Існує так звана «комісія Боултона», в якій виділено три головних ознаки підприємств малого бізнесу, з яким абсолютно точно підприємство можна описати як мале [43]:

- невеликий ринок збуту, який не дає змоги організації чинити істотний вплив на ціну або обсяг реалізованого товару;
- правова незалежність – управління малим підприємством здійснюється не через систему формалізованої управлінської структури, а безпосередньо власником або власниками-партнерами, які самостійно контролюють свою справу;
- управління підприємством, яке передбачає, що власник або власники-партнери самі беруть участь у всіх аспектах управління підприємством малого бізнесу і що він (вони) вільні від зовнішнього тиску.

До основних цілей діяльності малого підприємництва можна віднести: інноваційне зростання та інноваційний розвиток галузей, регіонів та країни у цілому; підвищення рівня й якості життя населення регіонів і країни у цілому; формування і сталий поступовий розвиток інноваційної економіки держави.

Для їх досягнення необхідно сформувати і забезпечити пріоритетні напрями інноваційного розвитку малого підприємництва, а також розробити

комплексну модель соціально-економічного функціонування малого підприємництва як одного з основних елементів інноваційного виробничого механізму.

Згідно з поставленими цілями, мале підприємництво покликане вирішити такі завдання [42]:

- виявити фактори інноваційного зростання великого, малого та середнього підприємництва, а також визначити силу впливу кожного фактору;
- визначити фактори, що впливають на підвищення рівня й якості життя населення;
- охарактеризувати можливості розширення середнього соціального прошарку;
- сформувані пріоритетні напрями інноваційного розвитку малого підприємництва.

Для вирішення поставлених завдань необхідно визначити складники інноваційного зростання, охарактеризувати шляхи розширення середнього соціального прошарку, забезпечити створення умов інноваційного розвитку підприємництва, зокрема малого підприємництва. [42]

Підприємство, що знаходиться у власності незалежного керівника та відповідає критеріям щодо кількості працівників та критеріям річного обороту, при цьому не займаючи лідируючої позиції у своїй галузі, вважається малим підприємством [22]. Такі підприємства є мобільними, що зі свого боку неаби як допомагає швидко реагувати відповідно до потреб та змін ринку, пропонуючи унікальні послуги та товари.

За типом діяльності малі підприємства поділяються на посередництво, виробництво та надання послуг. Підприємства, які надають послуги, набувають все більшої популярності, оскільки інколи для їх впровадження зовсім не потрібен стартовий капітал. Згідно Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» суб'єктами малого підприємництва вважаються:

– фізичні особи, що зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності в установленому законом порядку (громадяни-підприємці);

– юридичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, в яких кількість співробітників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб, а загальний річний валовий дохід не більше 500 000 євро [32].

Підприємство як форма підприємницької діяльності передбачає організацію відносин власності, роботи, обліку, звітності для юридичних осіб, що лежить в площині дії Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». [23]

Оподаткування малого бізнесу в Україні регулюється Податковим Кодексом [21]. Відповідно до цього суб'єкти господарювання можуть самостійно обирати режим оподаткування: загальний режим оподаткування або спеціальний режим оподаткування за спрощеним режимом.

Спрощена система оподаткування існує для зниження податкового тягаря та сприяння розвитку малих та середніх підприємств в Україні. Система замінює індивідуальні платежі єдиним податком, розмір якого може бути фіксованим або ж варіюватися залежно від доходу. Крім того, на спрощену систему оподаткування поширюється спеціальний режим звітності, що також полегшує життя підприємцям.

Загальна система оподаткування обирається юридичною особою, незалежно від виду діяльності, розміру річного доходу і кількості працівників, адже вибір системи абсолютно не обмежений жодними критеріями. У цьому випадку податок стягується з чистого доходу підприємця, який становить фіксований відсоток від прибутку. [36]

Малий бізнес в Україні знаходиться на стадії становлення і має певні фактори, через які суттєво відрізняється від своїх зарубіжних аналогів [36]:

- менеджменту бракує навичок управління ринковими відносинами;
- переваги повної незалежності в порівнянні з широкою франшизою;
- інноваціям бракує високого рівня технологій;

– хаотичне змішування видів діяльності на одному підприємстві, що дезорієнтує стратегію розвитку;

– низький рівень довіри між іноземними партнерами та населенням країни;

– сумнівна державна фінансова підтримка.

Функціонування малого бізнесу в умовах ринкової економіки зазнає багатьох загроз, що обмежує життєздатність окремих його суб'єктів. Для вирішення цієї проблеми в розвинених країнах створено систему підтримки малого підприємництва, до основних механізмів якої належать: пільгове оподаткування та кредитування, спільне фінансування, гарантійні фонди, кредитні спілки, центри підтримки малих підприємств. [2]

Метою державного регулювання й ефективної підтримки малого підприємництва в нашій країні є [2]:

1) створення умов для позитивних структурних змін в економіці;

2) створення формуванню й розвитку малого підприємництва, становлення малого підприємництва як провідної сили в подоланні негативних процесів в економіці та забезпечення сталого позитивного розвитку суспільства;

3) підтримка вітчизняних виробників;

4) формування умов для забезпечення зайнятості населення України, запобігання безробіттю, створення нових робочих місць.

Державна підтримка малого підприємництва здійснюється за такими напрямками [2]:

1) формування інфраструктури підтримки й розвитку малого підприємництва;

2) організація державної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів для суб'єктів малого підприємництва;

3) встановлення системи пільг для суб'єктів малого підприємництва;

4) запровадження спрощеної системи оподаткування, бухгалтерського обліку та звітності;

5) фінансово-кредитна підтримка малого підприємництва;

б) залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, здійснення поставки продукції (робіт, послуг) для державних та регіональних потреб.

Облік на малих підприємствах регламентується як нормативними актами, затвердженими для всіх підприємств, так і розрахованими тільки на суб'єктів малого бізнесу. [2]

Для пришвидшеного розвитку успішного малого бізнесу необхідне створення правової бази для його функціонування, забезпечення належного юридичного оформлення прав і постійної правової підтримки з боку держави, що на законодавчому рівні гарантує захист функціонування малого бізнесу і сприяє його розвитку.

Міжнародна ділова практика свідчить, що без чіткого та ефективного законодавства малий бізнес існувати не може. Нині в Україні з точки зору нормативно-правового та бухгалтерського регулювання підприємницька діяльність регулюється таким чином:

– Податковий Кодекс регулює правовідносини, пов'язані з оподаткуванням та збором податків, і, зокрема, визначає повний перелік податків і зборів, що стягуються в Україні та їхні адміністративні процедури; платників податків та зборів, їх права й обов'язки; повноваження контролюючих органів; повноваження та обов'язки посадових осіб у процесі податкового адміністрування, а також відповідальність за порушення податкового законодавства. [21]

– Закон України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємства в Україні» визначає правові та економічні засади державної політики у секторі підтримки та розвитку малого і середнього підприємництва [32].

– Закон України «Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні» [30].

– Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» впорядковує відносини, що виникають у сфері державної

реєстрації фізичних осіб – підприємців та юридичних осіб [24].

– Закон України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» визначає правові та організаційні засади функціонування ліцензування у сфері економічної діяльності та встановлює порядок діяльності ліцензійних органів і державних адміністраторів, що наділені повноваженнями з видачі відповідного характеру дозволів [25].

– Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері економічної діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх персональний склад, а також права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання у процесі державного нагляду (контролю) [31].

Відображення в обліку і звітності малих підприємств окремих об'єктів обліку та відповідних господарських операцій регламентується НП(С)БО 1. [17]

Враховуючи особливості малих підприємств, певна частина ділянок обліку у них не ведеться або ведеться спрощено, тому деякі стандарти бухгалтерського обліку до них не мають відношення або мають відношення тільки частково. Це стосується звільнення малих підприємств від капіталізації фінансових витрат, пов'язаних зі створенням кваліфікаційних активів НП(С)БО 31 «Фінансові витрати», від визнання прибутку. [19]

В Україні для малих підприємств розроблено окремий стандарт: НП(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єктів малого підприємництва», який встановлює зміст і форми фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва та порядок заповнення їх статей. [18]

Крім стандартів бухгалтерського обліку малі підприємства у своїй діяльності керуються іншими нормативними актами, які регламентують ведення обліку та складання звітності всіма суб'єктами господарювання, у тому числі: Закони України «Про оплату праці», «Про відпустки», Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, Положення про ведення касових операцій у національній валюті України, Положення по

інвентаризації активів та зобов'язань, Методичні рекомендації до окремих НП(С)БО, Порядок подання фінансової звітності та багато інших.

Крім окремого стандарту для малих підприємств затверджено спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, малі підприємства на власний розсуд вирішують, яким Планом рахунків користуватись – загальним чи спрощеним. [2]

Оподаткування є важливим фактором впливу на побудову обліку на малому підприємстві. Наразі в Україні існує дві податкові системи: загальне оподаткування та спрощене оподаткування [21]. Підприємці можуть працювати лише за одним із двох режимів оподаткування.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це спеціальний механізм для збору податків і зборів, при якому окремі податки і збори замінюються на сплату єдиного податку та ведеться спрощений облік та звітність [39].

Спрощена система оподаткування є доволі привабливою та цікавою для представників малого бізнесу, тому що за такої системи ставки податків є низькими. Однак, незважаючи на таку перевагу, система містить і безліч обмежень, зважаючи на що, суб'єкти малого бізнесу можуть обирати загальну систему.

Загальна система оподаткування – це рамки, в яких ведуть свою діяльність фізичні та юридичні особи, які з якихось причин не підпадають під спрощену систему оподаткування. Платники податків загальної системи оподаткування сплачують податок на доходи фізичних осіб (ПДФО), податок на додану вартість, єдиний соціальний податок та військовий збір [4].

На відміну від спрощеного режиму, загальний режим не має обмежень щодо виду діяльності, кількості працівників та річного обороту. За спрощеної системи оподаткування податком оподатковується весь дохід підприємця, тоді як за загальної системи податком оподатковується тільки дохід, що залишився після оплати витрат на ведення бізнесу.

Згідно з податковим законодавством України, існує чотири групи платників єдиного податку, однак для кожної з груп визначено певні критерії, за яких суб'єкт господарювання може бути включено до конкретної групи. Такими критеріями є: база оподаткування (прибуток або дохід), ставка податку (3% або 5% від доходу, 18% від прибутку), обмеження за видом діяльності (ст. 291.5 ГПК), чи є обов'язковість сплати ПДВ. [3]

Безпосередньо до суб'єктів малого бізнесу відносяться лише перша та друга група. На третю та четверту групи поширюється обмеження в 50 та менше співробітників відповідно до Господарського кодексу України [3].

Особливістю суб'єктів малого підприємництва, які здійснюють діяльність як ФОП (1, 2, 3 групи), є те, що вони ведуть бухгалтерський облік за нормами, встановленими Податковим кодексом України. У свою чергу, суб'єкти господарювання – юридичні особи – платники єдиного податку (3 та 4 групи спрощеного режиму оподаткування) ведуть облік з дотриманням норм податкового законодавства та законодавства про бухгалтерський облік.

Для бізнесменів-початківців фінансова підтримка за рахунок державного та місцевих бюджетів України в більшості випадків є найважливішою. [3]

Основними видами державної фінансової підтримки є [32]:

- часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, виданими на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- часткова компенсований лізинг, факторингові платежів та платежів з використанням гарантій;
- надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- надання кредитів, у тому числі мікропозики, для відкриття та ведення власного бізнесу;
- компенсація витрат на розвиток співпраці суб'єктів малого, середнього та великого підприємства;
- надання позик на придбання і впровадження нових технологій;
- фінансова допомога для впровадження енергозберігаючих та екологічно

чистих технологій;

– інші види фінансової державної підтримки, що не заборонені законом.

Отримати таку підтримку є змога лише у суб'єктів малого та середнього підприємництва, які підходять до критеріїв, що визначені Господарським кодексом України. [3]

1.2. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу

Організація бухгалтерського обліку перш за все є важливим напрямом для розвитку підприємств малого бізнесу. Як і на будь-якому підприємстві, організація обліку на підприємстві малого бізнесу повинна мати чіткі системи бухгалтерського обліку, контролю та звітності. Однак малі форми господарювання зумовлюють деякі особливості у застосуванні методів та прийомів бухгалтерського обліку.

Організація бухгалтерського обліку є одним з головних етапів створення підприємства та підготовки його до продуктивної діяльності, адже без організованого обліку неможлива повноцінна господарська діяльність підприємства. [32]

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві передбачає вибір і структури бухгалтерської служби, визначення облікової політики, забезпечення документообороту на підприємстві, вибір форми бухгалтерського обліку.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку і забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, зберігання документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник або уповноважений орган (посадова особа), що здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства і засновницьких документів. [23]

Підприємство самостійно визначає облікову політику і здійснює заходи щодо організації бухгалтерського обліку, що фіксується у розпорядчому

документі (наказі, рішенні).

Ратинський В.В. [33] пропонує дотримуватися наступного алгоритму оптимізації обліково-аналітичної системи малого підприємства:

1. Вибір оптимального виду комерційної діяльності.
2. Вибір оптимального варіанту організації бухгалтерської служби.
3. Вибір оптимального податкового режиму, ефективних способів бухгалтерського обліку різних господарських операцій.
4. Систематичний аналіз господарської діяльності фірми, фінансових наслідків ведення бухгалтерського обліку. [33]

Стратегічним рішенням є вибір оптимального виду комерційної діяльності. Це, в першу чергу, питання економіки та менеджменту фірми (необхідно, вивчивши ринкову кон'юнктуру, визначити вільну нішу з максимально можливим рівнем рентабельності господарської діяльності). При цьому необхідно паралельно оцінювати можливості використання максимальної кількості пілг, з фіскальної точки зору. [33]

З урахуванням специфіки малих розмірів таких економічних суб'єктів, як правило, оптимальними варіантами організації бухгалтерської служби є [33]:

- аутсорсинг;
- ведення бухгалтерського обліку особисто керівником.

Аутсорсинг – це оренда персоналу, в даному випадку – бухгалтерських працівників, тобто облік на малому підприємстві буде вести стороння спеціалізована бухгалтерська фірма. [33]

Переваги аутсорсингу [33]:

- мінімальні фінансові витрати (підприємство-клієнт економить на страхових внесках у позабюджетні фонди, на відпускних; крім того, такі послуги можуть навіть бути дешевшими, ніж оплата праці найманого бухгалтера);
- більш якісний рівень бухгалтерського супроводу (застосування аутсорсингу, в кінцевому підсумку, може виключити або звести до мінімуму подальші дії з побудови ефективної обліково-аналітичної системи на малому підприємстві, оскільки ці функції фактично візьме на себе компанія-аутсорсер).

[33]

При виборі податкового режиму зі сплати єдиного податку слід мінімізувати кількість фізичних показників, які використовуються при розрахунку даного податку. Надалі, обраний податковий режим необхідно щорічно переглядати на предмет актуальності (адже його можна змінити, якщо фінансові вигоди від його використання значно скорочуються).

Істотним недоліком спеціальних податкових режимів є відсутність можливості відшкодувати ПДВ, тому не слід ігнорувати загальну систему оподаткування. Навіть застосовуючи дану систему оподаткування можна користуватися системою податкових пільг. Крім того, можливе суміщення декількох податкових режимів.

У процесі здійснення фінансово-господарської діяльності малого підприємства необхідно застосовувати найбільш вигідні способи обліку окремих господарських операцій. Головна мета такої тактики – податкова оптимізація, тобто законне зменшення податкових зобов'язань підприємства. [33]

Найважливішим етапом є систематичний аналіз господарської діяльності фірми, а також фінансових наслідків ведення бухгалтерського обліку. Даний етап часто недооцінюють, тому часто аналітична робота на малому підприємстві може взагалі бути відсутня. Однак, це невірний крок. Аналіз можна здійснювати цілком економними способами. [33]

Загальні проблеми щодо ведення бухгалтерського обліку малим бізнесом включають: відсутність або неповнота структур і функцій корпоративного обліку; відсутність аналізу ключових елементів облікової політики компанії, які допомагають визначити взаємозв'язок між бухгалтерським і податковим обліком, а також з урахуванням особливого податкового режиму [11].

Коли мова йде про специфіку організації системи бухгалтерського обліку, то це залежить від того чи існують наступні критерії для малих підприємств, а саме: [10]:

– вибір системи оподаткування (відповідно до закону, підприємства, незалежно від їх масштабу та форми діяльності, можуть обрати загальну систему

оподаткування та спрощену систему оподаткування, якщо вони відповідають відповідним стандартам);

- вибір форми організації бухгалтерського обліку (згідно чинного законодавства передбачено чотири варіанти вибору суб'єкта бухгалтерського обліку, кожен з яких може бути обраний власником);

- вибір системи бухгалтерського обліку (суб'єкти малого підприємництва в залежності від обсягу діяльності та вимог законодавства може бути обрано форму загального, спрощеного або простого бухгалтерського обліку, на підставі якого може бути підготовлено загальну, спрощену або просту фінансову звітність);

- використання плану рахунків (вони мають право вибору між загальним планом рахунків та спрощеними планом рахунків залежно від організаційної форми та обраного режиму оподаткування).

Малі підприємства можуть обрати для себе загальну систему оподаткування. У цьому випадку для організації облікового процесу використовуються Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку [26, 27].

Суб'єкти малого підприємництва, які перебувають на загальному оподаткуванні можуть застосовувати загальний план рахунків відповідно до наказу Мінфіну України №291 і використовувати: рахунки 8 і 9 класів, рахунки тільки 9 класу, рахунки тільки 8 класу [40, 41].

Натомість у межах спрощеної системи оподаткування платники податків можуть обрати використання спрощеного плану рахунків або вести облік без використання плану рахунків та подвійного запису.

Суб'єкти малого підприємництва, які застосовують спрощений облік доходів та витрат, і не зареєстровані як платники податків ПДВ, можуть систематизувати інформацію, що міститься у дозволених для обліку первинних документах, в реєстрах бухгалтерського обліку без необхідності застосування методу подвійного запису.

Важливою складовою організації бухгалтерського обліку на підприємстві є організація документообороту, формування первинних документів належної форми за кожною господарською операцією, їх використання, контроль та передача до архіву із подальшим зберіганням визначену кількість років.

Вимоги до заповнення, виправлення та зберігання первинних бухгалтерських документів містяться в «Положенні про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку». [2]

У перспективі малі підприємства повинні намагатися впроваджувати систему управлінського обліку [34]. Управлінський облік в Україні є не обов'язковим, проте його роль очевидна – важливо своєчасно аналізувати економічну інформацію з метою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Для суб'єктів малого бізнесу при цьому надзвичайно важливо, наприклад, використовувати такі специфічні способи управлінського обліку витрат, як [34]:

- Директ-костинг (дає можливість виявляти вплив прямих витрат на кінцеві фінансові результати, що дозволяє оптимізувати асортиментну структуру продукції (товарів, робіт, послуг));

- Стандарт-кост (дає можливість оперативно контролювати рівень витрат, що дозволяє їх мінімізувати за рахунок максимального наближення до обґрунтованих нормативів). [34]

В результаті, впровадження управлінського обліку на малих підприємствах дозволить їм ще більш швидко видозмінювати фінансово-господарську діяльність, що пов'язано з коригуванням першого етапу постановки. [34]

До мінімуму зводяться форми реєстрів бухгалтерського обліку на малих підприємствах. Згідно з методичними рекомендаціями № 720: для складання фінансових звітів достатньо розділити операції з обліку активів, капіталу і зобов'язань, доходів, витрат. За необхідності є можливим використання додаткових реєстрів власного виготовлення [40, 41].

Одним з основних організаційних аспектів бухгалтерського обліку є і вибір

форми обліку суб'єктів малого підприємництва, це пояснюється тим, що кожна форма бухгалтерського обліку передбачає поєднання різних видів облікових реєстрів, забезпечуючи тим самим оперативний контроль, своєчасність, точність, достовірність, правдивість і повноту всіх господарських операцій, що здійснюються на підприємстві. Таким чином, суб'єкти малого підприємництва мають право використовувати різні форми обліку на власний розсуд, проте важливим аспектом є те, що потрібно обов'язково зазначати в Наказі про облікову політику та використовувати обрану форму упродовж звітного року.

Особливу увагу слід приділити вибору форми бухгалтерського обліку, оскільки юридична особа – суб'єкт малого підприємництва має можливість вибору однієї з перелічених нижче форм бухгалтерського обліку.

Журнально-ордерна форма ґрунтується на широкому застосуванні системи накопичувальних і групувальних облікових реєстрів-журналів і допоміжних відомостей до них [40]. Ця форма обліку використовується, коли малі та середні підприємства займаються складним, матеріаломістким виробництвом і потребують обліку безлічі комерційних операцій і платежів.

Проста форма бухгалтерського обліку рекомендується переважно підприємствам з невеликими обсягами роботи і малим документообігом, однак господарські операції мають відображатися із застосуванням методу подвійного запису [41].

Якщо використання простої форми обліку є неможливим, то застосовуються спрощена форма бухгалтерського обліку, яка може бути обрана і за власним бажанням суб'єктів малих підприємств [18]. За допомогою такої форми обліку компанії можуть вести облік господарських операцій двома способами: без подвійного запису, з подвійним записом.

Автоматизовані форми бухгалтерського обліку ґрунтуються на комплексному використанні високошвидкісних електронних обчислювальних машин (комп'ютерів) для забезпечення автоматизованих процесів збирання, реєстрації та оброблення облікової інформації для контролю й управління [18].

Для цілей оподаткування платники податків зобов'язані вести облік

доходів, витрат та інших показників, що мають значення для визначення об'єктів оподаткування та податкових зобов'язань, на підставі первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, які будуть пов'язані з обчисленням і сплатою податків і зборів, ведення регулюється законодавством. Для розрахунку об'єкта оподаткування платник податку на прибуток використовує дані бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які стосуються доходів, витрат та фінансового результату до оподаткування [21].

Форми обліку для малих підприємств визначена Методичними рекомендаціями по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами.

Регістри бухгалтерського обліку мають складатися малими підприємствами щомісячно. Підставою для записів у реєстрах є первинні документи про факти господарських операцій та ведуться в тій сум, яка зазначена у пер-винних документах, тобто в гривнях і копійках.

Методичні рекомендації передбачають два варіанти ведення реєстрів:

- а) проста форма бухгалтерського обліку;
- б) спрощена форма бухгалтерського обліку (форма бухгалтерського обліку з використанням (веденням) реєстрів майна малого підприємства). [2]

Регістри бухгалтерського обліку господарських операцій на малому підприємстві наведено в табл. 1.1.

При застосуванні форми обліку без подвійного запису систематизація господарських операцій здійснюється в таких журналах обліку господарських операцій:

- Журнал 1-м обліку активів;
- Журнал 2-м обліку капіталу і зобов'язань;
- Журнал 3-м облік доходів;
- Журнал 4-м облік витрат.

Інформація про господарські операції з журналів 1-м і 2-м використовується для складання Балансу (форма №1-м), а з журналу 3-м і 4-м – Звіт про фінансовий результат (форма № 2-м). [2]

Регістри бухгалтерського обліку майна малого підприємства

Номер реєстру	Зміст облікового реєстру
Відомість 1-м	Розділ 1. Облік готівки і грошових документів (рахунок 30). Розділ 2. Облік грошових коштів та їх еквівалент (рахунок 31).
Відомість 2-м	Облік запасів (рахунок 20 і 26)
Відомість 3-м	Розділ 1. Облік розрахунків з дебіторами і кредиторами, за податками і платежами, облік довгострокових зобов'язань і доходів майбутніх періодів (рахунки 37,63,68,69). Розділ 2. Облік розрахунків з оплати праці (рахунок 66).
Відомість 4-м	Розділ 1. Облік необоротних активів та амортизації (зносу) (рахунки 10,13). Розділ 2. Облік капітальних і фінансових інвестицій та інших необоротних активів (рахунки 14,15,18,35).
Відомість 5-м	Розділ 1. Облік витрат (рахунки 84,85). Розділ 2. Облік витрат виробництва (рахунок 23). Розділ 3. Облік доходів і фінансових результатів (рахунки 44,70,79). Розділ 4. Облік власного капіталу, витрат майбутніх періодів, забезпечень майбутніх витрат і платежів (39,40,47).
Оборотно-сальдова відомість	Узагальнення даних реєстрів бухгалтерського обліку по кожному рахунку бухгалтерського обліку

*узагальнено на підставі джерела [2]

Склад фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва визначається П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». У відповідності до цього положення (стандарту) звітністю вважається:

– Спрощена фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва (форми 1-мс та 2-мс), складена мікропідприємствами та юридичними особами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів і витрат керуючись податковим законодавством;

– Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва (форми 1-м та 2-м), яка підготовлена іноземними представниками або іншими суб'єктами малого підприємництва. [18]

Вищевказані звіти розрізняються за статтями, що підлягають розкриттю. У будь-якому разі, показник балансової вартості активів – це підсумок активу балансу (р. 1300 ф. 1-м, 1-мс), а показник чистого доходу (р. 2000 ф. 2-м, 2-мс) – це дохід від реалізації за вирахуванням знижок, витрат на повернення, доходів за

договорами з принципалами, а також податків та зборів. [18]

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, встановлених пунктом 297.1 статті 297 ПКУ, на сплату єдиного податку з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності. Єдиний податок належить до місцевих податків.

Спрощена система оподаткування може бути обрана юридичною особою чи фізичною особою – підприємцем, якщо така особа відповідає вимогам, встановленим ПКУ.

Критерії відповідності для права перебування на спрощеній системі: кількість найманих працівників, дохід за календарний рік, що передував переходу на єдиний податок, вид діяльності. [21]

Суб'єкти господарювання, які можуть застосовувати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, поділяються на чотири групи платників єдиного податку (табл. 1.2).

Четверта група – сільськогосподарські товаровиробники, у яких частка сільськогосподарського товаровиробництва за попередній податковий (звітний) рік дорівнює або перевищує 75 відсотків. [21]

Податковий (звітний) період визначено статтею 294 ПКУ, а порядок нарахування та строки сплати єдиного податку – статтею 295 ПКУ узагальнено в табл. 1.3.

Бухгалтерська звітність – звітність, що складається на підставі даних бухгалтерського обліку для задоволення потреб певних користувачів.

На основі даних бухгалтерського обліку суб'єкти малого бізнесу зобов'язані скласти фінансову звітність, яку підписують керівник та бухгалтер підприємства.

Фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітній період. [2]

Групи платників єдиного податку

Група	Суб'єкт господарювання	Кількість найманих працівників	Обсяг доходу за календарний рік	Вид діяльності
перша	Фізичні особи-підприємці (ФОП)	не використовують працю найманих осіб	не перевищує 1 118 900 грн.	Роздрібний продаж товарів з торговельних місць на ринках та/або провадять господарську діяльність з надання побутових послуг населенню
друга	Фізичні особи-підприємці (ФОП)	Не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, одночасно не перевищує 10 осіб	не перевищує 5 587 800 грн.	Господарська діяльність з надання послуг, у тому числі побутових, платникам єдино-го податку та/або населенню, виробництво та/або продаж товарів, діяльність у сфері ресторанного господарства
третя	Фізичні особи-підприємці (ФОП) Юридичні особи (ЮС) – суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми	Не використовують працю найманих осіб або кількість осіб, які перебувають з ними у трудових відносинах, не обмежено	не перевищує 7 818 900 грн.	Будь-який вид діяльності за виключенням обмежень п.291.3 статті 291 ПКУ

*узагальнено на підставі джерела [21]

Зобов'язання суб'єктів малого підприємництва стосовно подання фінансової звітності зазначені у Податковому кодексі України, Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і Порядку подання фінансової звітності.

Показники річної фінансової звітності підтверджують результатами заздалегідь проведеної інвентаризації активів і зобов'язань.

Податковий (звітний) період та терміни сплати єдиного податку

Групи платників єдиного податку	Податковий (звітний) період	Терміни сплати податку
1-2 групи	Календарний рік (тобто протягом 40 к.д., на-стають за останнім календар-ним днем звітного (податково-го) року). Згідно з пп.296.2 ПКУ, така податкова декларація подається, якщо платник єдиного податку не перевищив протягом року обсяг доходу та/або самостійно не перейшов на сплату єдиного податку за ставками, встановленими для другої, третьої або п'ятої групи. У разі перевищення обсягу доходу або прийняття рішення про перехід на сплату податку за ставками, встановленими для 2-3 (фізособи-підприємці) груп, платники подають декларацію у строки, встановлені для квартального податкового (звітно-го) періоду. Декларація подається за місцем податкової адреси.	Авансовим внеском не пізніше 20 числа (включно) поточного місяця. Можна сплатити єдиний податок за весь податковий (звітний) період (квартал, рік), але не більше як до кінця поточного звітного року. Сплата здійснюється за місцем податкової адреси. Платники, які не використовують працю найманих осіб, звільняються від сплати ЄП протягом 1 календарного місяця на рік на час відпустки, а також за період хвороби, підтвердженої копією листа (листів) непрацездатності, якщо вона триває понад 30 к.д.
3 група	Календарний квартал (протягом 40 к.д., що настають за останнім календарним днем звітного (податково-го)кварталу) Декларація подається за місцем податкової адреси.	Протягом 10 календарних днів після граничного строку подання податкової декларації за податковий (звітний) квартал. Сплачується за місцем податкової адреси.
4 група	Календарний рік (самостійно обчислюють суму податку щороку станом на 1 січня і подають декларацію не пізніше 20 лютого поточного року за місцезнаходженням платника податку та місцем розташування земельної ділянки)	Щоквартально протягом 30 календарних днів, що настають за останнім календарним днем податкового (звітного) кварталу у розмірах: - 1 квартал – 10%; - 2 квартал – 10%; - 3 квартал – 50%; - 4 квартал – 30% Сплачується у місцевий бюджет за місцем розташування земельної ділянки

*узагальнено на підставі джерела [21]

Коло користувачів фінансової звітності [2]:

- власники чи засновники підприємств відповідно до установчих документів;
- трудовий колектив, якщо останній вимагає надати актуальну фінансову звітність;
- органи, до сфери управління яких вони належать;
- інші органи та установи згідно із діючим законодавством, органам ДФС та державної статистики.

Фінансова звітність підприємства не становить комерційної таємниці, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єкти малого бізнесу, як суб'єкти господарювання, можуть працювати на загальній системі оподаткування та спрощеній, що визначає і кількість податків, і форми податкових декларацій.

Якщо загальна система оподаткування, то податкова звітність складається та подається за загальнодержавними та місцевими податками та зборами в залежності від специфіки ведення господарської діяльності суб'єкта малого бізнесу.

Якщо спрощена система оподаткування, обліку та звітності, то податкова звітність складається та подається за єдиним податком та податком на додану вартість, за умови, що суб'єкт малого бізнесу є платником цього податку, а також за податками як податковий агент. [2]

1.3. Особливості організації синтетичного обліку на підприємствах малого бізнесу

Спрощений План рахунків можуть застосовувати юридичні особи, які відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визнані мікропідприємствами, малими підприємствами, непідприємницькі товариства, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності. [29]

Підприємства застосовують спрощений План рахунків у разі складання ними фінансової звітності відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 25 лютого 2000 року № 39.

Записи на рахунках бухгалтерського обліку спрощеного Плану рахунків і на позабалансових рахунках для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань, про доходи і витрати, факти фінансово-господарської діяльності здійснювати відповідно до Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [5], затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 року № 291.

Спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств наведено в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств

Синтетичні рахунки		Призначення
код	назва	
10	Основні засоби	Облік та узагальнення інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, нематеріальні активи
13	Знос (амортизація) необоротних активів	Облік та узагальнення інформації про нараховану амортизацію та знос (накопичену амортизацію) основних засобів, інших необоротних матеріальних активів і нематеріальних активів
14	Довгострокові фінансові інвестиції	Облік та узагальнення інформації про довгострокові фінансові інвестиції
15	Капітальні інвестиції	Облік та узагальнення інформації про капітальні інвестиції
16	Довгострокові біологічні активи	Облік та узагальнення інформації про довгострокові біологічні активи
18	Інші необоротні активи	Облік та узагальнення інформації про довгострокову дебіторську заборгованість, інші необоротні активи
20	Виробничі запаси	Облік та узагальнення інформації про сировину й матеріали, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби, паливо, тару й тарні матеріали, будівельні матеріали та матеріали, передані в переробку, запасні частини, матеріали сільськогосподарського призначення, інші матеріали, малоцінні та швидкозношувані предмети і транспортно-заготівельні витрати

Синтетичні рахунки		Призначення
код	назва	
21	Поточні біологічні активи	Облік та узагальнення інформації про поточні біологічні активи рослинництва (які оцінені за справедливою вартістю) і тваринництва
23	Виробництво	Облік та узагальнення інформації про витрати на основне і допоміжні виробництва, виробничий брак
26	Готова продукція	Облік та узагальнення інформації про готову продукцію, товари, транспортно-заготівельні витрати і торгіву націнку, сільськогосподарську продукцію
30	Готівка	Облік та узагальнення інформації про грошову готівку та грошові документи
31	Рахунки в банках	Облік та узагальнення інформації про грошові кошти на рахунках у банках, еквіваленти грошових коштів та грошові кошти в дорозі
35	Поточні фінансові інвестиції	Облік та узагальнення інформації про поточні фінансові інвестиції
37	Розрахунки з різними дебіторами	Облік та узагальнення інформації про розрахунки з покупцями та замовниками, з підзвітними особами, з іншими дебіторами, про короткострокові векселі одержані, про резерв сумнівних боргів
39	Витрати майбутніх періодів	Облік та узагальнення інформації про витрати майбутніх періодів
40	Власний капітал	Облік та узагальнення інформації про статутний, пайовий, додатковий у дооцінках, резервний, неоплачений і вилучений капітали
44	Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)	Облік та узагальнення інформації про нерозподілені прибутки (непокріті збитки), про використання прибутку
47	Забезпечення майбутніх витрат і платежів	Облік та узагальнення інформації про забезпечення майбутніх витрат і платежів, цільове фінансування і цільові надходження
48	Цільове фінансування і цільові надходження	Облік та узагальнення інформації про залишки коштів цільового фінансування і цільових надходжень з бюджету та інших джерел, у тому числі суми коштів, вивільнені від оподаткування у зв'язку з наданням пільг з податку на прибуток, та їх використання на реалізацію заходів цільового призначення відповідно до законодавства
55	Інші довгострокові зобов'язання	Облік та узагальнення інформації про довгострокові позики, довгострокові векселі видані, довгострокові зобов'язання за облігаціями, довгострокові зобов'язання з оренди та інші довгострокові зобов'язання
64	Розрахунки за податками й платежами	Облік та узагальнення інформації про розрахунки за податками, обов'язковими платежами, про податкові зобов'язання, податковий кредит, розрахунки за пенсійним забезпеченням, соціальним страхуванням, страхуванням на випадок безробіття, індивідуальним страхуванням та страхуванням майна

Синтетичні рахунки		Призначення
код	назва	
66	Розрахунки з оплати праці	Облік та узагальнення інформації про розрахунки з оплати праці
68	Розрахунки за іншими операціями	Облік та узагальнення інформації про розрахунки з постачальниками та підрядниками, з учасниками, про короткострокові позики, короткострокові векселі видані, поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями і розрахунки за іншими операціями
69	Доходи майбутніх періодів	Облік та узагальнення інформації про доходи майбутніх періодів
70	Доходи від реалізації	Облік та узагальнення інформації про загальний дохід (виручку) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
74	Інші доходи	Облік та узагальнення інформації про суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім доходу(виручки) від реалізації продукції(товарів, робіт, послуг)
79	Фінансові результати	Облік та узагальнення інформації про фінансові результати
90	Собівартість реалізації	Облік та узагальнення інформації про виробничу собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) та/або собівартість реалізованих товарів
91	Загальновиробничі витрати	Облік та узагальнення інформації про накладні виробничі витрати на організацію та управління виробництвом, а також витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування
97	Інші витрати	Облік та узагальнення інформації про інші витрати операційної діяльності та інші витрати діяльності, а також обліковуються належна до сплати за звітний період відповідно до законодавства сума податків і зборів (обов'язкових платежів)

*узагальнено на підставі джерела [29]

Рахунок 10 «Основні засоби» призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансової оренди об'єктів і орендованих цілісних майнових комплексів, які віднесені до складу основних засобів, а також об'єктів інвестиційної нерухомості.

До основних засобів належать матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів і послуг, виконання робіт, надання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних та соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

За дебетом рахунку 10 відображається надходження (придбаних,

створених, безоплатно отриманих) основних засобів на баланс підприємства, які обліковуються за первісною вартістю, сума витрат, яка пов'язана з поліпшенням об'єкта (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція тощо), що призводить до збільшення майбутніх економічних вигод, первісно очікуваних від використання об'єкта; сума дооцінки вартості об'єкта основних засобів, за кредитом – вибуття основних засобів внаслідок продажу, безоплатної передачі або невідповідності критеріям визнання активом, а також у разі часткової ліквідації об'єкта основних засобів, сума уцінки основних засобів. За дебетом рахунку 10 також відображається сума створеного забезпечення, зокрема на передбачену законодавством рекультивацію порушених земель.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби визначені в НПСБО 7 «Основні засоби». [5]

Рахунок 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» призначено для узагальнення інформації про нараховану амортизацію та знос (накопичену амортизацію) необоротних матеріальних і нематеріальних активів, що підлягають амортизації.

За кредитом рахунку 13 відображається нарахування амортизації та індексації зносу (накопиченої амортизації) необоротних активів, за дебетом – зменшення суми зносу (накопиченої амортизації). [5]

Рахунок 14 «Довгострокові фінансові інвестиції» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух довгострокових інвестицій (вкладень) у цінні папери інших підприємств, облігації державних та місцевих позик, статутний капітал інших підприємств, створених на території країни та за кордоном, тощо.

За дебетом рахунку 14 відображається вартість довгострокових інвестицій, за кредитом – їх вибуття (списання) чи зменшення вартості, а також одержання дивідендів від об'єкта інвестування, якщо облік інвестицій ведеться за методом участі в капіталі.

Аналітичний облік за рахунком 14 ведеться за видами довгострокових фінансових вкладень та об'єктами інвестування. При цьому побудова

аналітичного обліку повинна забезпечити можливість отримання інформації про довгострокові фінансові вкладення в об'єкти як на території країни, так і за кордоном. [5]

Рахунок 15 «Капітальні інвестиції» призначений для обліку витрат на придбання або створення матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

За дебетом рахунку 15 «Капітальні інвестиції» відображається збільшення зазначених витрат на придбання або створення матеріальних та нематеріальних необоротних активів, за кредитом – їх зменшення (введення в дію, прийняття в експлуатацію придбаних або створених нематеріальних активів тощо). [5]

Рахунок 16 «Довгострокові біологічні активи» призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух власних або отриманих на умовах фінансової оренди довгострокових біологічних активів, крім плодоносних рослин, багаторічних насаджень і тварин, які обліковуються на рахунку 10 "Основні засоби".

До довгострокових біологічних активів належать біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи або в інший спосіб приносити економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців (або операційний цикл, якщо він більше 12 місяців), та біологічні активи, що створюються протягом періоду, більшого ніж один рік, за винятком тварин на вирощуванні і відгодівлі.

За дебетом рахунку 16 відображається надходження довгострокових біологічних активів, за кредитом – їх вибуття.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про довгострокові біологічні активи, про одержані від їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи і сільськогосподарську продукцію визначаються НПСБО 30 «Біологічні активи». [5]

Рахунок 18 «Інші необоротні активи» призначено для обліку інших необоротних активів, які не знайшли безпосереднього відображення на інших рахунках обліку необоротних активів.

За дебетом рахунку 18 відображається одержання інших необоротних

активів, за кредитом – вибуття інших необоротних активів. [5]

Рахунок 20 «Виробничі запаси» призначено для узагальнення інформації про наявність і рух належних підприємству запасів сировини та матеріалів (в т.ч. сировина й матеріали, які є в дорозі та в переробці), будівельних матеріалів, запчастин, матеріалів сільськогосподарського призначення, палива, тари й тарних матеріалів, відходів основного виробництва.

За дебетом рахунку 20 відображаються надходження запасів на підприємство, їх дооцінка, за кредитом – витрачання на виробництво (експлуатацію, будівництво), переробку, відпуск (передачу) на сторону, уцінка тощо [5]

Рахунок 21 «Поточні біологічні активи» призначено для обліку й узагальнення інформації про наявність та рух поточних біологічних активів тваринництва, зокрема тварин, що перебувають на вирощуванні та відгодівлі, птиці, звірів, кролів, сімей бджіл, а також худоби, вибракунаної з основного стада й реалізованої без ставлення на відгодівлю, тварин, прийнятих від населення для реалізації, та рослинництва, які оцінюються за справедливою вартістю, зокрема зернові, технічні, овочеві та інші культури тощо.

За дебетом рахунку 21 «Поточні біологічні активи» відображається надходження (оприбуткування зернових, технічних, овочевих та інших культур тощо, приплоду молодняку продуктивної й робочої худоби, вибракунаних з основного стада худоби для подальшої відгодівлі або реалізації без відгодівлі) поточних біологічних активів; приріст живої маси молодняку тварин, за кредитом – вибуття поточних біологічних активів унаслідок передачі на переробку, продаж, безоплатної передачі тощо. [5]

Рахунок 23 «Виробництво» призначений для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг).

Зокрема, цей рахунок використовується для обліку на окремих субрахунках витрат [5]:

– промислових та сільськогосподарських підприємств на виробництво продукції;

– підрядних, геологічних та проектних організацій на виконання будівельно-монтажних, геологорозвідувальних та проектно-вишукувальних робіт;

– підприємств транспорту та зв'язку на надання послуг;

– науково-дослідних підприємств на виконання науково-дослідних та конструкторських робіт;

– підприємств громадського харчування на випуск власної продукції;

– дорожніх господарств на утримання та ремонт автомобільних шляхів;

– підприємств, які здійснюють виробництво, транспортування, постачання теплової енергії та надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення та ведуть окремий облік витрат за кожним видом діяльності, що підлягає ліцензуванню;

– інших підприємств та організацій;

– допоміжних (підсобних) виробництв.

За дебетом рахунку 23 відображаються прямі матеріальні, трудові та інші прямі витрати, а також розподілені загальновиробничі витрати і втрати від браку продукції (робіт, послуг) з технологічних причин, за кредитом – вартість фактичної виробничої собівартості завершеної виробництвом готової продукції (у дебет рахунків 26, 27), вартість виконаних робіт, послуг (у дебет рахунку 90), собівартість виготовлених у допоміжних (підсобних) виробництвах виробів, робіт, послуг (інструменту, енергії, ремонтно-транспортних послуг тощо) [дивіться Приклади операцій, що відображаються за кредитом рахунку 23].

Собівартість послуг з ремонту, проведеного ремонтним підрозділом підприємства, зменшується на вартість матеріалів (зокрема запасних частин), отриманих при його проведенні, які придатні до подальшого використання і оприбутковані у складі запасів (крім матеріалів, отриманих при ліквідації об'єктів основних засобів та інших необоротних матеріальних активів).

Аналітичний облік за рахунком 23 ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що виробляється. На великих виробництвах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами

підприємства та центрами витрат і відповідальності. [5]

Рахунок 26 «Готова продукція» призначено для узагальнення інформації про наявність та рух готової продукції підприємства.

До готової продукції належить продукція, обробка якої закінчена та яка пройшла випробування, приймання, укомплектування згідно з умовами договорів із замовниками і відповідає технічним умовам та стандартам.

За дебетом рахунку 26 відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або за нормативною вартістю.

Собівартість реалізованої готової продукції визначається за методами оцінки вибуття запасів.

Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції. [5]

Рахунок 30 «Готівка» призначений для узагальнення інформації про наявність та рух грошових коштів у касі підприємства.

За дебетом рахунку 30 «Готівка» відображається надходження грошових коштів у касу підприємства, за кредитом – виплата грошових коштів із каси підприємства. [5]

Рахунок 31 «Рахунки в банках» призначено для обліку наявності та руху грошових коштів, що знаходяться на рахунках в банку, які можуть бути використані для поточних операцій.

За дебетом рахунку 31 відображається надходження грошових коштів, за кредитом – їх використання. [5]

На рахунку 35 «Поточні фінансові інвестиції» ведеться облік наявності та руху поточних фінансових інвестицій та еквівалентів грошових коштів, у тому числі депозитних сертифікатів.

За дебетом рахунку 35 відображається придбання (надходження) еквівалентів грошових коштів та поточних фінансових інвестицій, за кредитом – зменшення їх вартості та вибуття.

Аналітичний облік ведеться за видами фінансових інвестицій із

забезпеченням можливості отримання інформації про інвестиції як на території України, так і закордоном. [5]

Рахунок 37 «Розрахунки з різними дебіторами» призначений для обліку розрахунків за поточною дебіторською заборгованістю з різними дебіторами за авансами виданими, нарахованими доходами, за претензіями, за відшкодуванням завданих збитків, за позиками членів кредитних спілок та за іншими операціями.

За дебетом рахунку 37 відображається виникнення дебіторської заборгованості, за кредитом – її погашення чи списання. [5]

Рахунок 39 «Витрати майбутніх періодів» призначений для узагальнення інформації щодо здійснених витрат у звітному періоді, які підлягають віднесенню на витрати в майбутніх звітних періодах.

До витрат, облік яких ведеться на рахунку 39 «Витрати майбутніх періодів», відносяться витрати, пов'язані з підготовчими до виробництва роботами в сезонних галузях промисловості; з освоєнням нових виробництв та агрегатів; сплачені авансом орендні платежі; оплата страхового поліса; передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, оплата торгового патенту тощо.

За дебетом рахунку 39 відображається накопичення витрат майбутніх періодів, за кредитом – їх списання (розподіл) та включення до складу витрат звітного періоду.

Аналітичний облік витрат майбутніх періодів ведеться за їх видами. [5]

Рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал» призначено для обліку та узагальнення інформації про стан і рух статутного й іншого зареєстрованого капіталу, пайового капіталу підприємство відповідно до законодавства і установчих документів, а також внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу.

За кредитом рахунку 40 відображається збільшення зареєстрованого і пайового капіталу, а також надходження внесків до оголошеного, але ще не зареєстрованого статутного капіталу, за дебетом – його зменшення (вилучення). [5]

Рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокріті збитки)» призначений для обліку нерозподілених прибутків чи непокрітих збитків поточного та минулих років, а також використаного в поточному році прибутку.

За кредитом рахунку 44 відображається збільшення прибутку від усіх видів діяльності, за дебетом – збитки та використання прибутку. [5]

Рахунок 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» призначений для узагальнення інформації про рух коштів, які за рішенням підприємства резервуються для забезпечення майбутніх витрат і платежів і включення їх до витрат поточного періоду (за винятком суми забезпечення, що включається до первісної вартості основних засобів).

За кредитом рахунку відображається нарахування забезпечень, за дебетом – їх використання. [5]

Рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» призначений для обліку та узагальнення інформації про наявність та рух коштів фінансування заходів цільового призначення (в тому числі отримана гуманітарна допомога).

Кошти цільового фінансування і цільових надходжень можуть надходити як субсидії, асигнування з бюджету та позабюджетних фондів, цільові внески фізичних та юридичних осіб тощо.

За кредитом рахунку 48 відображаються кошти цільового призначення для фінансування певних заходів, за дебетом – використані суми за певними напрямками, визнання їх доходом, а також повернення невикористаних сум. [5]

Рахунок 55 «Інші довгострокові зобов'язання» призначено для узагальнення інформації про розрахунки з іншими кредиторами та за іншими операціями, заборгованість за якими не є поточним зобов'язанням та облік яких не відображається на інших рахунках класу 5 «Довгострокові зобов'язання».

Зокрема, на рахунку 55 відображається відстрочена відповідно до законодавства заборгованість з податків, зборів (обов'язкових платежів), фінансова допомога на зворотній основі тощо.

За кредитом рахунку 55 «Інші довгострокові зобов'язання» відображається збільшення довгострокових зобов'язань, за дебетом – їх погашення, переведення

до короткострокових, списання тощо.

Аналітичний облік ведеться за кожним кредитором та видами залучених коштів. [5]

Рахунок 64 «Розрахунки за податками й платежами» призначено для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства, та за фінансовими санкціями, що справляються в дохід бюджету. На рахунку 64 також узагальнюється інформація про інші розрахунки з бюджетом, зокрема за субсидіями, дотаціями та іншими асигнуваннями. Порядок справляння таких платежів регулюється чинним законодавством.

За кредитом рахунку 64 відображаються нараховані платежі до бюджету, за дебетом – належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання тощо. [5]

Рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам» призначений для узагальнення інформації про розрахунки за виплатами працівникам (які належать як до облікового, так і до необлікового складу підприємства) з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, премій, допомоги тощо), за не одержані в установленій строк із каси підприємства суми з виплат працівникам, за іншими поточними виплатами.

За кредитом рахунку 66 відображаються нарахована працівникам підприємства основна та додаткова заробітна плата, премії, допомога по тимчасовій непрацездатності, інші належні до нарахування працівникам виплати, за дебетом – виплата основної та додаткової заробітної плати, премій, допомоги по тимчасовій непрацездатності тощо; вартість одержаних матеріалів, продукції та товарів у рахунок зарплати (погашення заборгованості перед працівниками за іншими виплатами); утримання податку з доходів фізичних, відрахування на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, платежів за виконавчими документами та інші утримання з виплат працівникам. [5]

Рахунок 68 «Розрахунки за іншими операціями» призначений для обліку розрахунків за операціями.

Аналітичний облік розрахунків з іншими кредиторами ведеться окремо за підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, з якими здійснюються розрахунки. [5]

Рахунок 69 «Доходи майбутніх періодів» призначено для узагальнення інформації щодо одержаних доходів у звітному періоді, які підлягають включенню до доходів у майбутніх звітних періодах.

До доходів майбутніх періодів відносяться, зокрема, доходи у вигляді одержаних авансових платежів за здані в оренду основні засоби та інші необоротні активи (авансові орендні платежі), передплата на газети, журнали, періодичні та довідкові видання, виручка від продажу квитків транспортних та театральних-видовищних підприємств, абонентна плата за користування засобами зв'язку тощо.

За кредитом рахунку 69 «Доходи майбутніх періодів» відображається сума одержаних доходів майбутніх періодів, за дебетом – їх списання на відповідні рахунки обліку доходів та включення до складу доходів звітного періоду.

Аналітичний облік доходів майбутніх періодів ведеться за їх видами, датами їх утворення і визнання доходами звітного періоду. [5]

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» призначено для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт та послуг, доходів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості, доходів від страхової діяльності, про доходи від грального бізнесу, від проведення лотерей, а також про суму знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу.

Підприємства, які здійснюють виробництво, транспортування, постачання теплової енергії та надають послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, ведуть окремий облік доходів на окремих субрахунках за кожним видом діяльності, що підлягає ліцензуванню.

За кредитом відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – належна сума непрямих податків (акцизного податку, податку на додану вартість та інших, передбачених законодавством); та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». [5]

Рахунок 74 «Інші доходи» призначено для обліку доходів, які виникають в процесі діяльності, але не пов'язані з операційною та фінансовою діяльністю підприємства.

За кредитом рахунку 74 «Інші доходи» відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом – належна сума непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного податку та інших зборів (обов'язкових платежів)) та списання в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». [5]

Рахунок 79 «Фінансові результати» призначено для обліку й узагальнення інформації про фінансові результати діяльності підприємства.

За кредитом рахунку 79 «Фінансові результати» відображаються суми в порядку закриття рахунків обліку доходів, за дебетом – суми в порядку закриття рахунків обліку витрат, також належна сума нарахованого податку на прибуток.

Сальдо рахунку при його закритті списується на рахунок 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)». [5]

Рахунок 90 «Собівартість реалізації» призначено для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг.

За дебетом рахунку 90 «Собівартість реалізації» відображається виробнича собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг; фактична собівартість реалізованих товарів (без торгових націнок), страхові виплати відповідно до договорів страхування, за кредитом – списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати». [5]

Рахунок 91 «Загальновиробничі витрати» призначений для обліку виробничих накладних витрат на організацію виробництва та управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами та іншими підрозділами основного й допоміжного виробництва, а також витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування. Цей рахунок не застосовується підприємствами торгівлі.

За дебетом рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» відображається сума визнаних витрат, за кредитом – щомісячне, за відповідним розподілом, списання

на рахунки 23 «Виробництво» та 90 «Собівартість реалізації».

Аналітичний облік ведеться за місцями виникнення, центрами і статтями (видами) витрат. [5]

Рахунок 97 «Інші витрати» призначається для обліку витрат, що виникають в процесі діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з виробництвом або реалізацією основної продукції (товарів) та послуг.

За дебетом відображається сума визнаних витрат, за кредитом – списання на рахунок 79 «Фінансові результати». [5]

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Малі підприємства є невід'ємною частиною розвитку гнучкості ринкових відносин. До основних цілей діяльності малого підприємництва можна віднести: інноваційне зростання та інноваційний розвиток галузей, регіонів та країни у цілому; підвищення рівня й якості життя населення регіонів і країни у цілому; формування і сталий поступовий розвиток інноваційної економіки держави.

Для їх досягнення необхідно сформувати і забезпечити пріоритетні напрями інноваційного розвитку малого підприємництва, а також розробити комплексну модель соціально-економічного функціонування малого підприємництва як одного з основних елементів інноваційного виробничого механізму.

Підприємство як форма підприємницької діяльності передбачає організацію відносин власності, роботи, обліку, звітності для юридичних осіб, що лежить в площині дії Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Оподаткування малого бізнесу в Україні регулюється Податковим Кодексом. Відповідно до цього суб'єкти господарювання можуть самостійно обирати режим оподаткування: загальний режим оподаткування або спеціальний режим оподаткування за спрощеним режимом.

Згідно з податковим законодавством України, існує чотири групи платників єдиного податку, однак для кожної з груп визначено певні критерії, за

яких суб'єкт господарювання може бути включено до конкретної групи.

Для пришвидшеного розвитку успішного малого бізнесу необхідне створення правової бази для його функціонування, забезпечення належного юридичного оформлення прав і постійної правової підтримки з боку держави, що на законодавчому рівні гарантує захист функціонування малого бізнесу і сприяє його розвитку.

Міжнародна ділова практика свідчить, що без чіткого та ефективного законодавства малий бізнес існувати не може.

Організація бухгалтерського обліку є одним з головних етапів створення підприємства та підготовки його до продуктивної діяльності, адже без організованого обліку неможлива повноцінна господарська діяльність підприємства. [36]

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві передбачає вибір і структури бухгалтерської служби, визначення облікової політики, забезпечення документообороту на підприємстві, вибір форми бухгалтерського обліку.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку і забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, зберігання документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе власник або уповноважений орган (посадова особа), що здійснює керівництво підприємством відповідно до законодавства і засновницьких документів.

Підприємство самостійно визначає облікову політику і здійснює заходи щодо організації бухгалтерського обліку, що фіксується у розпорядчому документі (наказі, рішенні).

Загальні проблеми щодо ведення бухгалтерського обліку малим бізнесом включають: відсутність або неповнота структур і функцій корпоративного обліку; відсутність аналізу ключових елементів облікової політики компанії, які допомагають визначити взаємозв'язок між бухгалтерським і податковим обліком, а також з урахуванням особливого податкового режиму.

Крім окремого стандарту для малих підприємств затверджено спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, малі підприємства на власний розсуд вирішують, яким Планом рахунків користуватись – загальним чи спрощеним.

Форми обліку для малих підприємств визначена Методичними рекомендаціями по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами.

Склад фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва визначається П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». У відповідності до цього положення (стандарту) звітністю вважається [36]:

– Спрощена фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва (форми 1-мс та 2-мс), складена мікропідприємствами та юридичними особами, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів і витрат керуючись податковим законодавством;

– Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва (форми 1-м та 2-м), яка підготовлена іноземними представниками або іншими суб'єктами малого підприємництва.

Фінансова звітність підприємства не становить комерційної таємниці, крім випадків, передбачених законодавством.

Суб'єкти малого бізнесу, як суб'єкти господарювання, можуть працювати на загальній системі оподаткування та спрощеній, що визначає і кількість податків, і форми податкових декларацій.

2. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ

ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

2.1. Техніко-економічна характеристика ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Об'єктом дослідження даної роботи є ТОВ «Вознесенський коньячний завод». Товариство розташоване в м. Вознесенськ Миколаївської області, на перетині головних торгових магістралей на Півдні України.

Вознесенський коньячний завод є одним із провідних виробників алкогольної продукції в Україні. Його діяльність базується на традиціях коньячного виробництва, які були закладені багато років тому, а також на сучасних технологіях і високих стандартах якості. Завод виробляє широкий асортимент коньячних виробів, що користуються популярністю як на внутрішньому ринку, так і за кордоном.

Вознесенський коньячний завод має багату історію, яка сягає корінням у початок ХХ століття. За роки свого існування підприємство пройшло шлях від невеликого винокурного виробництва до одного з найбільших виробників коньяку в країні. Завод зберігає традиції виробництва коньяку, але водночас активно впроваджує нові технології для вдосконалення якості продукції.

Вознесенський коньячний завод є успішним прикладом поєднання традицій і сучасних технологій у коньячному виробництві. Завдяки високим стандартам якості та ефективній економічній діяльності підприємство не лише підтримує свою конкурентоспроможність, але й демонструє стійке зростання на внутрішньому та зовнішньому ринках. [44]

Підприємство є суб'єктом підприємницької діяльності малого бізнесу та складає спрощену фінансову звітність – «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: за формами №1-м «Баланс» та №2-м «Звіт про фінансові результати».

Розмір статутного капіталу: 7 100 000,00 грн. Організаційно-правова форма: Товариство з обмеженою відповідальністю. Форма власності: Недержавна власність. [44]

Основні відомості про підприємство [44]:

Повна назва Компанії	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД
Скорочена назва Компанії	ТОВ «ВОЗНЕСЕНСЬКИЙ КОНЬЯЧНИЙ ЗАВОД»
Код ЄДРПОУ	40404385
Організаційно-правова форма емітента	Товариство з обмеженою відповідальністю
№ свідоцтва про державну реєстрацію (перереєстрацію), дата видання свідоцтва	Зареєстровано 06.04.2016р. за № 15211020000001937
Орган, який видав свідоцтво	Виконавчий комітет Миколаївської міської ради
Юридична адреса і місцезнаходження	56541, вулиця Зеленогаївська, буд. 2, с. Бузьке, Миколаївська обл.,
Чисельність працівників	27

Основним видом діяльності є [44]:

- 11.01 Дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв;
- 11.02 Виробництво виноградних вин;
- 11.03 Виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин;
- 11.04 Виробництво інших недистильованих напоїв із зброджуваних продуктів.

Основний технологічний процес на Вознесенському коньячному заводі включає кілька важливих етапів: відбору та переробки винограду, дистиляції, витримки та купажування. Ключовою особливістю є витримка спиртів у дубових бочках, що надає коньяку унікальний смак та аромат. Технологія виробництва базується на суворих стандартах контролю якості, що гарантує стабільний результат. [44]

1. Виноград і переробка. Для виробництва коньяку використовується добірний виноград спеціальних сортів. Важливо дотримуватися правильного режиму переробки, щоб зберегти всі корисні властивості сировини.

2. Дистиляція. Цей етап передбачає дворазову перегонку виноградного вина з метою отримання високоякісного коньячного спирту.

3. Витримка. Одним із найважливіших етапів є витримка спиртів у дубових бочках протягом кількох років. Саме цей процес надає напою характерного кольору та складного букету ароматів.

4. Купажування і розлив. Для отримання готового коньяку майстри заводу змішують спирти різних років витримки, що дозволяє досягти багатогранного смакового профілю. [44]

Вознесенський коньячний завод є одним із важливих підприємств Миколаївської області, що спеціалізується на виробництві коньяків та інших алкогольних напоїв. Підприємство здійснює повний цикл коньячного виробництва, включаючи дистиляцію, витримку та купажування коньячних спиртів. Крім цього, завод займається переробкою плодово-ягідної продукції для виробництва плодового спирту та інших напоїв на його основі. Також підприємство займається виробництвом тихих вин, плодових брендів та інших алкогольних напоїв.

Завод оснащений сучасними лініями для розливу, що дозволяє виробляти та фасувати продукцію на високому рівні з дотриманням стандартів якості. Наприклад, коньяк розливається на трьох автоматизованих лініях із потужністю до 3 000 пляшок на годину, також має ємності для витримки спиртів. Загальний обсяг продукції, яка може бути витримана у дубових бочках, сягає 333 тисяч літрів.

Переробка винограду на підприємстві також автоматизована і здатна обробляти до 10 000 тонн винограду за сезон. [44]

Окрім основної продукції, Вознесенський завод також займається експортом коньячних та плодово-ягідних спиртів, що свідчить про його здатність працювати на міжнародних ринках. [44]

Основними товарами, які випускає завод, є різні види коньяку, серед яких можуть бути такі марки [44]:

1. Коньяк «Вознесенський» – флагманський продукт заводу, що відображає традиції виробництва і високу якість.

2. Коньяк «Преміум» – ексклюзивний сорт з витримкою, що відзначається багатим смаком і ароматом.

3. Коньяк «Класичний» – продукт середнього сегменту, який відповідає всім стандартам якості та смакових характеристик.

4. Коньяк «Резерв» – витриманий коньяк, створений для гурманів, які цінують глибокий смак і аромат.

Ці продукти орієнтовані на різні категорії споживачів і можуть варіюватися за міцністю, витримкою та смаковими особливостями. [44]

Важливими аспектами фінансово-економічної діяльності заводу є ефективне управління виробничими процесами, контролем якості, а також дотриманням екологічних стандартів під час переробки сировини. Постійний моніторинг ринкової кон'юнктури та оптимізація витрат дозволяють підприємству залишатися конкурентоспроможним на внутрішньому та зовнішньому ринках.

На сучасному етапі Вознесенський коньячний завод продовжує підтримувати свій статус завдяки модернізації обладнання та впровадженню інноваційних технологій, що підвищує продуктивність і якість продукції. [44]

Вознесенський коньячний завод на 2024 рік залишається активним виробником алкогольних напоїв, зокрема коньяків. Завод має потужності для виробництва як коньячних, так і плодових спиртів. Крім того, завод виготовляє алкогольні напої з виноматеріалів і коньячних спиртів, займаючись первинним та вторинним виноробством. [44]

Щодо кількості працівників та партнерів: на підприємстві інформація про поточну кількість працівників і конкретні країни-експортери обмежена. Проте завод має ліцензії на експорт спирту та алкогольних напоїв, що дає йому можливість продавати свою продукцію за кордон. [44]

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за проаналізований період наведені в табл. 2.1, розраховані за методикою наведеною [8, 9, 14].

Дані табл. 2.1 свідчать про погіршення діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за проаналізований період.

Так, фінансовий результат до оподаткування був прибутком, але в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 54,6 тис. грн. або на 29,17 %. Це відбулось за рахунок збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 1333,1 тис. грн. або на 52,63 % та суттєвого збільшення збитку від іншої діяльності на 1465,3 тис. грн. або в 30 р. Позитивним є збільшення прибутку від реалізації продукції на 2743,8 тис. грн. або 99,11 %. Фінансова діяльність впродовж досліджуваного періоду була відсутня.

Ефективність використання оборотних активів підприємства в звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,08 обороти, та відповідно збільшення тривалості одного обороту оборотних активів.

Аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності підприємства дозволяє зробити висновок, про неефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову нестабільність функціонування підприємства на ринку; коефіцієнти ліквідності впродовж двох років не знаходяться в межах нормативного стану, це свідчить про неспроможність покриття своїх термінові зобов'язань.

Позитивним моментом можна відмітити, що в звітному році порівняно з попереднім відбулось збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (27,59 %), ніж собівартість реалізованої продукції (16,69 %), що призвело до зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 6 коп.

Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу збільшилась на 241717,33 грн або 32,31 %, що свідчить про ефективне використання підприємством трудових ресурсів.

Основні фінансово-економічні показники діяльності підприємства
ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за два роки

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	20945,9	26724,2	5778,3	27,59
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	18177,6	21212,1	3034,5	16,69
3. Валовий прибуток, тис. грн.	2768,3	5512,1	2743,8	99,11
4. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	20710,7	25078,3	4367,6	21,08
5. Витрати на 1 грн. продукції, коп.	87,8	93,8	6,0	6,83
6. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн., в т.ч:	187,2	132,6	-54,6	-29,17
- від основної операційної діяльності	2768,3	5512,1	2743,8	99,11
- від іншої операційної діяльності	-2533,1	-3866,2	-1333,1	52,63
- від фінансової діяльності	-	-	-	-
- від іншої діяльності	-48	-1513,3	-1465,3	в30 р.
7. Податок на прибуток, тис. грн.	33,7	23,9	-9,8	-29,08
8. Середня облікова кількість штатних працівників облікового складу, осіб.	28	27	-1	-3,57
9. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу, грн.	748067,86	989785,19	241717,33	32,31
10. Фонд оплати праці штатних працівників облікового складу, тис. грн.	1581,8	1986	404,2	25,55
11. Середня річна заробітна плата штатного працівника облікового складу, грн.	56492,86	73555,56	17062,7	30,2
12. Середня річна вартість ОЗ за основним видом діяльності, тис. грн.	13569,9	13681,75	111,85	0,82
13. Фондовіддача, грн. – по продукції	1,54	1,95	0,41	26,54
- по прибутку	0,20	0,40	0,20	97,49
14. Фондорентабельність, %	1,13	0,79	-0,34	-29,76
15. Середня річна вартість оборотних коштів	34641,45	51013,20	16371,75	47,26
16. Коефіцієнт оборотності оборот. коштів	0,60	0,52	-0,08	-13,33
17. Рентабельність продукції, %	15,23	25,99	10,76	x
18. Рентабельність виробництва, %	0,39	0,20	-0,18	x
19. Середня річна сума дебіторської заборгованості	4451,70	3029,75	-1421,95	-31,94
20. Середня річна сума кредиторської заборгованості	22544,55	17798,35	-4746,20	-21,05
21. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	1,036	1,067	0,031	x
- коефіцієнт швидкої ліквідності	0,170	0,385	0,214	x
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,002	0,002	0,000	x

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Фондовіддача по продукції та прибутку мала тенденцію до покращення свого значення, тобто підприємство також ефективно використовує свої основні засоби, своєчасно проводить їх модернізацію та оновлення.

Рентабельність продукції збільшилась на 10,76 % п, невідмінно від неї рентабельність виробництва зменшилась на 0,18 % п, що негативно характеризує діяльність підприємства.

2.2. Фінансовий аналіз діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства здійснюють за допомогою даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за методикою наведеною [8, 9, 14].

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів діяльності підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.2 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.2 видно, що фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 54,6 тис. грн. або на 29,2 %. Це відбулось за рахунок збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 1333,1 тис. грн. або на 52,6% та іншої діяльності на 1465,3 тис. грн. або в 30,5 р. Позитивним є збільшення прибутку від реалізації продукції на 2437,6 тис. грн. або 99,1 %.

Фінансовий результат діяльності як в попередньому так й звітному році формувався за рахунок прибутку від реалізації продукції та збитку від іншої операційної та іншої діяльності.

Аналіз складу, динаміки та структури фінансових результатів
діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
1. Фінансовий результат від реалізації продукції	2000-2050-2130-2150	2768,3	-	5512,1	-	2743,8	99,1
2. Фінансовий результат від іншої операційної діяльності	2120-2180	-2533,1	-	-3866,2	-	-1333,1	52,6
3. Фінансовий результат від операційної діяльності	2190 (2195)	235,2	x	1645,9	x	1410,7	В 6 р.
4. Фінансовий результат від інвестиційної та фінансової діяльності	2200 + 2220 – –2250 –2255	-	-	-	-	-	-
5. Фінансовий результат іншої діяльності	2240 – 2270	-48	-	-1513,3	-	-1465,3	В 30,5 р.
6. Фінансовий результат до оподаткування	2290 (2295)	187,2	100,0	132,6	100,0	-54,6	-29,2

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Аналіз формування та динаміки фінансового результату від основної операційної діяльності (реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)) проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.3 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.3 видно, що фінансовий результат від основної операційної діяльності в звітному році порівняно з попереднім роком збільшився на 2743,8 тис. грн. або на 99,1%. Це відбулось за рахунок збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (27,6%), ніж собівартість реалізованої продукції – 16,7%.

Аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої операційної діяльності проводиться за допомогою табл. 2.4 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Аналіз формування та динаміки фінансових результатів підприємства
від основної операційної діяльності

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік, тис.грн.	Звітний рік, тис. грн.	Відхилення	
				тис.грн.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	20945,9	26724,2	5778,3	27,6
2. Собівартість реалізованої продукції	2050	18177,6	21212,1	3034,5	16,7
3. Валовий прибуток	2000-2050= =2090	2768,3	5512,1	2743,8	99,1
4. Адміністративні витрати	2130	-	-	-	-
5. Витрати на збут	2150	-	-	-	-
6. Фінансовий результат від основної операційної діяльності	2000-2050- 2130-2150	2768,3	5512,1	2743,8	99,1

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.4 видно, що фінансовий результат від іншої операційної діяльності в попередньому та звітному році був збитком, який збільшився на 1333,1 тис. грн. або на 52,6 % та формувався лише за рахунок інших операційних витрат.

Впродовж досліджуваного періоду підприємство не здійснювало фінансову та інвестиційну діяльність, тому її діяльність не проводиться.

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів від іншої діяльності проводиться за допомогою табл. 2.5 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.5 видно, що фінансовий результат від іншої діяльності в попередньому та звітному році був збитком, який збільшився на 1465,3 тис. грн. або в 30,5 р. та формувався лише за рахунок інших витрат.

Аналіз формування чистого прибутку підприємства проводиться на підставі даних форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.6 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів
від іншої операційної діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис.грн.	%			тис.грн.	%		
1. Операційна оренда активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація інших необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Штрафи, пені, неустойки	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Інші операційні доходи і витрати, в тому числі:	-	2 533,1	-2533,1	100	-	3866,2	-3866,2	100	-1333,1	52,6
– відрахування до резерву сумнівних боргів	x	-	-		x	-	-	-	-	-
– непродуктивні витрати і втрати	x	-	-		x	-	-	-	-	-
Всього фінансовий результат від іншої операційної діяльності	-	2 533,1	-2533,1	100	-	3866,2	-3866,2	100	-1333,1	52,6

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.6 видно, що в продовж двох років підприємство мало чистий прибуток, величина якого зменшилась на 44,8 тис. грн. або на 29,2%. Це відбулось за рахунок зменшення прибутку до оподаткування на 54,6 тис. грн або на 29,2% та незначного зменшення витрат з податку на прибуток на 9,8 тис. грн. або на 29,1%

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.7 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.5

Детальний аналіз формування, динаміки та структури фінансових результатів
від іншої діяльності

Показники	Попередній рік				Звітний рік				Відхилення	
	доходи	витрати	Фінансовий результат		доходи	витрати	Фінансовий результат		абс.	%
			тис. грн.	%			тис. грн.	%		
1. Реалізація фінан. інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Реалізація необоротних активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Реалізація майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Не операційна курсова різниця	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Безоплатно одержані активи	-	х	-	-	-	х	-	-	-	-
6. Списання необоротних активів	х	-	-	-	х	-	-	-	-	-
7. Інші доходи і витрати	-	48	-48	100,0	-	1513,3	-1513,3	100,0	-1465,3	в 30,5 р.
Всього фін. результат від іншої діяльності	-	48	-48	100,0	-	1513,3	-1513,3	100,0	-1465,3	в 30,5 р.

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Таблиця 2.6

Аналіз формування чистого прибутку

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	2290 (2295)	187,2	132,6	-54,6	-29,2
2. Витрати (дохід) з податку на прибуток, тис.грн.	2300	33,7	23,9	-9,8	-29,1
3. Чистий прибуток, тис.грн.	2290 (2295)– –2300	153,5	108,7	-44,8	-29,2

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Аналіз рентабельності виробництва

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	форма№2 р.2290 (2295)	187,2	132,6	-54,6
2. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн.	форма№1 р.1011*	13569,9	13681,75	111,85
3. Середня річна вартість оборотних коштів, тис.грн.	форма№1 р.1195*	34641,45	51013,2	16371,7
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн.	р. 2 + р. 3	48213,35	64694,95	16481,6
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	0,39	0,21	-0,18

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.7 видно, що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва зменшилась на 0,18% п., що негативно характеризує діяльність підприємства. Це відбулось під впливом наступних чинників [8, 9, 14]:

$$R_{\text{звіт}} = \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{звіт}} + \text{ОбК}_{\text{звіт}}} * 100\%$$

1. Вплив фінансового результату до оподаткування

$$\Delta R_{(\text{ФР})} = \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{попер}} + \text{ОбК}_{\text{попер}}} * 100\% - \frac{\text{ФР}_{\text{попер}}}{\text{ОЗ}_{\text{попер}} + \text{ОбК}_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$\Delta R_{(\text{ФР})} = 132,6 / (13569,9 + 34641,45) * 100 - 0,39 = 0,28 - 0,39 = -0,11 \% \text{ п.}$$

Зменшення прибутку до оподаткування на 54,6 тис. грн, здійснило негативний вплив та зменшило рентабельність виробництва на 0,11% п.

2. Вплив середньої річної вартості основних засобів

$$\Delta R_{(\text{ОЗ})} = \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{звіт}} + \text{ОбК}_{\text{попер}}} * 100\% - \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{попер}} + \text{ОбК}_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$\Delta R_{(OC)} = 132,6 / (13681,75 + 34641,45) * 100 - 132,6 / (13569,9 + 34641,45) * 100 =$$

$$= 0,27 - 0,28 = -0,1\% \text{ п.}$$

Збільшення середньої річної вартості основних засобів на 111,85 тис. грн., здійснило негативний вплив та зменшило рентабельність виробництва на 0,1% п.

3. Вплив середньої річної вартості оборотних коштів

$$\Delta R_{(O6K)} = \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{звіт}} + \text{ОБК}_{\text{звіт}}} * 100\% - \frac{\text{ФР}_{\text{звіт}}}{\text{ОЗ}_{\text{звіт}} + \text{ОБК}_{\text{попер}}} * 100\%$$

$$\Delta R_{(O6K)} = 132,6 / (13681,75 + 51013,2) * 100 - 132,6 / (13681,75 + 34641,45) * 100 =$$

$$= 0,21 - 0,27 = -0,6\% \text{ п.}$$

Збільшення середньої річної вартості оборотних коштів на 16371,7 тис. грн, здійснило негативний вплив та зменшило рентабельність виробництва на 0,6% п.

$$\text{Перевірка } \Delta R = \Delta R_{(ФР)} + \Delta R_{(OC)} + \Delta R_{(O6K)} = -0,11 - 0,1 - 0,6 = -0,81\% \text{ п.}$$

Аналіз динаміки валюти балансу підприємства здійснюється на підставі даних форми №1 «Баланс» за допомогою табл. 2.8 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.8

Аналіз динаміки валюти балансу

Показники	На початок року	На кінець року	% зміни
Валюта балансу, тис.грн.:	35199,1	50183,2	42,6
- попереднього року	50183,2	62638,0	24,8
- звітнього року			

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.8 видно, що на кінець попереднього року порівняно з початком відбулось збільшення валюти балансу на 42,6%, а на кінець звітнього року

порівняно з початком – на 24,8%, що попередньо можна охарактеризувати як позитивне та свідчить про активізацію та розширення підприємством його діяльності впродовж двох років.

Для більш глибокого виявлення якості динаміки валюти балансу необхідно провести поглиблений аналіз динаміки валюти балансу на підставі даних форм №1 «Баланс» та №2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.9 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.9

Поглиблений аналіз динаміки валюти балансу

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Коефіцієнт зміни
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис.грн.	20945,9	26 724,2	1,28
2. Фінансовий результат до оподаткування, тис.грн.	187,2	132,6	0,71
3. Валюта балансу, тис.грн.:			
- на початок року	35199,1	50183,2	-
- на кінець року	50183,2	62638,0	-
4. Середнє річне значення валюти балансу, тис.грн.	42691,15	56410,6	1,31

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.9 видно, що збільшення середньорічного значення валюти балансу в 1,31 р. супроводжувалось збільшенням чистого доходу в 1,28 р. та зменшенням фінансового результату до оподаткування в 0,71 р., що свідчить про неефективне вкладення грошових коштів у формування активів підприємства. Таким чином, зміни валюти балансу в звітному році порівняно з попереднім можна охарактеризувати як негативні.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства здійснюють за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою аналітичної табл. 2.10 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.10 видно, що в звітному році порівняно з попереднім активи підприємства збільшились на 12454,8 тис. грн. або на 24,81%. Це відбулось за рахунок збільшення необоротних активів на 2023,0 тис. грн або на 31,7% та оборотних активів на 14486,8 тис. грн. або на 33,1%.

Аналіз складу, структури та динаміки активів підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього активів, тис. грн.	1300	50183,2	62638,0	12454,8	24,81
1. Необоротні активи, тис. грн.	1095	6413,4	4381,4	2023,0	31,68
– в % до активів		12,8	7,0	-5,8	х
2. Оборотні активи, тис. грн.	1195	43769,8	58256,6	14486,8	33,1
– в % до активів		87,2	93,0	5,8	х
2.1. Запаси, тис. грн.	1100, 1110	36573,4	37270,2	516,8	1,41
– в % до активів		72,9	59,5	-13,4	х
2.2. Кошти в розрахунках, тис. грн.	1120÷1155	4781,7	1277,8	-3503,9	-73,28
– в % до активів		9,5	2,04	-7,47	х
2.3. Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1160, 1165	74,8	93,8	19,0	25,4
– в % до активів		0,01	0,15	0,14	х
2.4. Інші оборотні активи, тис. грн.	1170, 1190	2 339,9	19614,8	17274,9	в 7,4 р.
– в % до активів		4,7	31,3	26,6	х
- у тому числі витрати майбутніх періодів, тис. грн.	1170	-	13963,7	13 963,7	-
3. Необоротні активи утримувані для продажу, та групи вибуття, тис.грн.	1200	-	-	-	-

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

В структурі активів підприємства попереднього року найбільшу питому вагу займали оборотні активи – 87,2%, питома вага необоротних активів склала 12,8%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі активів підприємства: збільшилась питома вага оборотних активів на 5,8% пункти та відповідно зменшилась питома вага необоротних активів на таку саму величину. Впродовж досліджуваного періоду необоротних активів утримуваних для продажу, та груп вибуття підприємство не мало.

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою табл. 2.11 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.11 видно, що в звітному році порівняно з попереднім оборотні активи підприємства збільшились на 14486,8 тис. грн. або на 33,1%. Це відбулось за рахунок збільшення інших оборотних активів на 17274,9 тис. грн. або в 7,4 р.,

Аналіз складу, структури та динаміки оборотних активів

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни оборотних активів
Оборотні активи всього, тис. грн., в тому числі:	1195	43769,8	58 256,6	100	100	14486,8	x	33,1	100
– запаси	1100	36573,4	37 270,2	83,6	64,0	516,8	-19,6	1,41	3,57
– дебіторська заборгованість	1125÷ 1155	4781,7	1277,8	10,9	2,1	-3503,9	-8,8	-73,28	-24,19
– грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	1160, 1165	74,8	93,8	0,2	0,2	19,0	-	25,4	0,13
– інші оборотні активи	1170, 1190	2 339,9	19614,8	5,3	33,7	17274,9	28,4	в 7,4 р.	119,25

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

грошових коштів та поточних фінансових інвестицій – на 19 тис. грн. або на 25,4% та запасів – на 516,8 тис. грн. або на 1,41 %; також відбулось зменшення дебіторської заборгованості на 3503,9 тис. грн. або на 73,28 %.

В структурі оборотних активів на початок звітного року найбільшу питому вагу займали запаси 83,6%, питома вага дебіторської заборгованості склала 10,9%, інших оборотних активів – 5,3%, грошових коштів та поточних фінансових інвестицій незначна – 0,2%.

На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага інших оборотних активів до 33,7 %, але зменшилась питома вага запасів до 64,0%, дебіторської заборгованості до 2,1%, питома вага грошових коштів та поточних фінансових інвестицій залишилася незмінною та склала 0,2%.

Аналіз структури розміщення оборотних активів підприємства за сферами

розміщення його окремих елементів здійснюється за на підставі даних форм №1 «Баланс» за допомогою табл. 2.12 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.12

Аналіз структури розміщення оборотних активів підприємств

Показники	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	абс.	%	за структ урою
1. Сфера виробництва в тому числі:	22371,8	51,1	44603,0	76,56	22231,2	99,37	25,46
– виробничі запаси	22371,8	51,1	30639,3	52,6	8267,5	36,96	1,6
– незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-	-
– витрати майбутніх періодів	-	-	13 963,7	23,97	13 963,7	-	23,97
2. Сфера обігу в тому числі:	21398	48,9	13653,6	23,44	-7744,4	-36,19	-25,46
– готова продукція	14201,6	32,5	6 630,9	11,38	-7570,7	-53,31	-21,12
– грошові кошти	74,8	0,2	93,8	16,1	19	25,4	15,9
– дебіторська заборгованість	4781,7	10,9	1277,8	2,19	-3503,9	-73,28	-8,71
– товари	-	-	-	-	-	-	-
– інші	2 339,9	5,3	5 651,1	9,7	3311,2	141,5	4,4
Всього оборотний капітал	43769,8	100	58 256,6	100	14486,8	33,1	-

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.12 видно, що в звітному році порівняно з попереднім загальна величина оборотних активів підприємства збільшилась на 14486,3 тис. грн. або на 33,1%. Це відбулось за рахунок збільшення капіталу, розміщеного у сфері виробництва на 22231,2 тис. грн. або на 99,37% та зменшення капіталу, розміщеного в сфері обігу на 7744,4 тис. грн. або на 36,19%.

В структурі оборотних активів попереднього року найбільшу питому вагу займає капітал, розміщений у сфері виробництва – 51,1%, питома вага капіталу, розміщеного у сфері обігу в склала 48,9%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі оборотних активів: збільшилась питома вага капіталу, розміщеного у сфері виробництва та зменшилась питома вага капіталу, розміщеного у сфері обігу на 25,46 % пунктів.

Аналіз використання оборотних активів підприємства та їх окремих елементів здійснюється на підставі даних форм №1 «Баланс» та №2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.13 за методикою [8, 9, 14].

Аналіз використання оборотних активів

Показники	Код рядка (алгоритм розрахунку)	Поперед ній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	20945,9	26 724,2	5778,3	27,57
2. Середньорічні залишки оборотних активів, тис. грн., в т.ч.	Ф № 1 р. 1195	34641,45	51013,2	16371,7	47,26
2.1. Запаси	Ф № 1 р.1100	28818,1	36921,8	8103,7	28,12
2.2. Кошти в розрахунках	Ф № 1 р.1125÷1155	4451,7	3029,75	-1421,95	-31,94
2.3. Грошові кошти та поточні фінансові інвестиції	Ф № 1 р.1160, 1165	42,45	84,3	-41,85	-98,59
2.4. Інші оборотні активи	Ф № 1 р.1170, 1190	1329,2	10977,35	9648,15	в7,3 р.
3. Кількість днів в періоді	х	360	360	-	-
4. Одноденна виручка, тис. грн.	р. 1 : р. 3	58,2	74,23	16,03	27,5
5. Потреба в оборотних активах одного дня, тис. грн.	р. 2 : р. 3	96,2	141,7	45,5	47,3
6. Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Ф № 1 р.1615	18544,8	17051,9	-1429,3	-8,1
7. Коефіцієнт оборотності	р.1 : р.2	0,6	0,5	-0,1	-16,7
8. Коефіцієнт завантаженості	р.2 : р. 1	1,7	2	0,3	17,5
9. Тривалість 1 обороту, днів, в т.ч.	р.3 : р.7 або р.2 : р.4	595,2	687,2	92	15,45
9.1. В запасах	р.2.1 : р.4	495,2	497,4	2,2	0,44
9.2. В коштах в розрахунках	р.2.2 : р.4	76,5	40,8	-35,7	-46,7
9.3. В грошових коштах	р.2.3 : р.4	0,7	1,1	0,4	57,14
9.4. В інших оборотних коштах	р.2.4 : р.4	22,8	147,9	125,1	В 5,5 р.
10. Економія (надлишок) оборотних активів, тис. грн.	абс. відхилення по р.9 * р.5 за звітний рік	х	13036,4	х	х
11. Кредиторська заборгованість, враховуючи економію (надлишок) оборотних активів при умові роботи заводу на рівні попереднього року, тис. грн.	р.10 ± р.6 за звітний рік	х	4015,5	х	х

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Розрахунки, наведені в табл. 2.13, свідчать що ефективність використання оборотних активів підприємства в звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,1 обороти, збільшення коефіцієнту завантаженості на 0,3 та збільшення тривалості одного обороту оборотних активів на 92 дні (за рахунок збільшення часу перебування коштів в інших оборотних коштах – на 125,1 дня, в запасах – на 2,2 дня, в грошових коштах – на 0,4 дня, зменшення часу перебування в коштах в розрахунках – на 35,7 дня). Це призвело до надлишку додаткової суми оборотних коштів у розмірі 13036,4 тис. грн.

Якщо оборотні активи використовувались би на рівні попереднього року, то кредиторська заборгованість склала 4015,5 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства здійснюється підставі даних форми №1 «Баланс» за допомогою табл. 2.14 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.14 видно, що дебіторська заборгованість на кінець звітного року порівняно з початком року зменшилась на 3503,9 тис. грн. або на 73,28%. Це відбулось за рахунок зменшення дебіторської заборгованості за розрахунками на 3407,4 тис. грн. або 99,8%, дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 38,7 тис. грн. або на 11,2%, та іншої поточної дебіторської заборгованості на 57,8 тис. грн. або на 5,7%.

В структурі дебіторської заборгованості на початок звітного року найбільшу питому вагу займає заборгованість за розрахунками 71,4% інша заборгованість – 21,3%, заборгованість за товари, роботи, послуги – 7,3%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі дебіторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої заборгованості до 75,3 %, заборгованості за товари, роботи послуги – до 24%, та зменшилась питома вага заборгованості за розрахунками до 0,7%.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення здійснюється за допомогою табл. 2.15 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Аналіз складу, структури та динаміки дебіторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни дебіторської заборгованості
Дебіторська заборгованість всього, в тому числі:	1120÷1155	4781,7	1277,8	100	100	-3503,9	x	-73,28	100
1.1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1120, 1125	345,8	307,1	7,3	24,0	-38,7	16,7	-11,2	1,1
1.2. Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130÷1145	3415,6	8,2	71,4	0,7	-3407,4	-70,7	-99,8	97,2
– за виданими авансами	1130	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом, в тому числі з податку на прибуток	1135	3415,6	8,2	71,4	0,7	-3407,4	-70,7	-99,8	97,2
– з нарахованих доходів	1136	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1140	-	-	-	-	-	-	-	-
	1145	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	1020,3	962,5	21,3	75,3	-57,8	54	-5,7	1,7

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.15 видно, що як в попередньому, так й в звітному році 100% дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги та іншої поточної дебіторської заборгованості погашається у найкоротшій термін – до 12 місяців. Це позитивно характеризує діяльність підприємства.

Аналіз дебіторської заборгованості підприємства за строками непогашення

Показники		Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги		Інша поточна дебіторська заборгованість		Відхилення заборгованості	
		тис. грн.	%	тис. грн.	%	за товари, роботи, послуги	іншої поточної
Попередній рік	Всього, в тому числі:	345,8	100	1020,3	100	х	х
	– до 12 місяців	345,8	100	1020,3	100	х	х
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	х	х
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	х	х
Звітний рік	Всього, в тому числі:	307,1	100	962,5	100	-38,7	-57,8
	– до 12 місяців	307,1	100	962,5	100	-38,7	-57,8
	– від 12 до 18 місяців	-	-	-	-	-	-
	– від 18 до 36 місяців	-	-	-	-	-	-

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою табл. 2.16 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.16 видно, що в звітному році порівняно з попереднім джерела формування активів підприємства збільшились на 12454,8 тис. грн. або на 24,8%. Це відбулось за рахунок збільшення поточних зобов'язань і забезпечень на 12346,1 тис. грн. або на 29,2% та власного капіталу – на 108,7 тис. грн. або на 1,4%.

В структурі джерел формування активів підприємства в попередньому році найбільшу питому вагу займали поточні зобов'язані і забезпечення – 84,2%, та власний капітал – 15,8%. В звітному році відбулись наступні зміни в структурі джерел формування активів підприємства: зменшилась питома вага власного капіталу та збільшилась питома вага поточних зобов'язань і забезпечень на 2,9% пункти, відповідно.

Таблиця 2.16

Аналіз складу та динаміки джерел формування активів підприємства

Показники	Код рядка	Поперед- ній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Всього джерел формування активів, тис. грн.	1900	50183,2	62638,0	12454,8	24,8
1. Власний капітал, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495	7951,6 15,8	8060,3 12,9	108,7 -2,9	1,4 х
1.1. Наявність власних оборот-них коштів, тис. грн. – в % до усіх джерел	1495 – 1095 або 1195– 1695	1538,2 3,1	3678,9 5,9	2140,7 2,8	139,2 х
2. Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн. – в % до усіх джерел	1595	- -	- -	- -	- х
3. Поточні зобов'язання і забезпечення, тис. грн – в % до усіх джерел	1695	42231,6 84,2	54577,7 87,1	12346,1 2,9	29,2 х
3.1. Короткострокові зобов'язання, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600, 1610	11514,1 22,9	6000,0 9,6	-5514,1 -13,3	-47,9 х
–в тому числі короткострокові кредити банків, тис. грн. – в % до усіх джерел	1600	11514,1 22,9	6000,0 9,6	-5514,1 -13,3	-47,9 х
3.2. Кредиторська заборгованість, тис. грн. – в % до усіх джерел	1605, 1615÷1645	18828,7 37,5	17295,0 27,6	-1533,7 -9,9	-8,1 х
3.3. Поточні забезпечення, тис. грн.	1660	-	-	-	-
3.4. Інші поточні зобов'язання – в % до усіх джерел	1665,1690	11888,8 23,7	31282,7 49,9	19393,9 26,2	в 1,6р. х
4. Зобов'язання, пов'язані з не-оборотними активами, утримуваними для продажу, та групамивибуття, тис.грн.	1700	-	-	-	-

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою табл. 2.17 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.17 видно, що власний капітал підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшився на 108,7 тис. грн. або на 1,4%. Це відбулось за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку на 108,7 тис. грн. або на 12,8%; величина зареєстрованого капіталу залишилася незмінною.

Аналіз складу, структури та динаміки власного капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
Власний капітал всього, тис. грн., в тому числі:	1495	7951,6	8 060,3	108,7	1,4
1. Зареєстрований (пайовий) капітал, тис. грн.	1400	7100,0	7100,0	-	-
– в % до власного капіталу		89,3	88,1	-1,2	x
2. Капітал у дооцінках, тис. грн.	1405	-	-	-	-
3. Додатковий капітал, тис. грн.	1410	-	-	-	-
4. Резервний капітал, тис. грн.	1415	-	-	-	-
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток), тис. грн.	1420	851,6	960,3	108,7	12,8
– в % до власного капіталу		10,7	11,9	1,2	x
6. Неоплачений капітал, тис. грн.	1425	-	-	-	-
7. Вилучений капітал, тис. грн.	1430	-	-	-	-

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

В структурі власного капіталу підприємства на початок звітного року найбільшу питому вагу займав зареєстрований (пайовий) капітал – 89,3%, частка нерозподіленого прибутку склала 10,7%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни структурі власного капіталу підприємства: збільшилась питома вага нерозподіленого прибутку та зменшилась питома вага зареєстрованого капіталу на 1,2%п. Такі зміни позитивно характеризують діяльність підприємства.

Аналіз динаміки рентабельності капіталу підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс», форми № 2 «Звіт про фінансові результати» за два роки за допомогою табл. 2.18 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.18 видно, що у звітному році порівняно з попереднім показники рентабельності капіталу змінились наступним чином:

– зменшилась рентабельність всього капіталу на 0,17%п. та оборотного капіталу на 0,23 %п., що відбулось за рахунок зменшення чистого прибутку підприємства на 44,8 тис. грн та збільшення середньорічної суми всього капіталу на 13719,45 тис. грн. та оборотного капіталу на 16371,75 тис. грн.;

Аналіз рентабельності капіталу підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
1. Чистий прибуток (збиток) підприємства, тис. грн.	Ф № 2 р. 2350 (2355)	153,5	108,7	-44,8
2. Середня річна сума капіталу підприємства, тис. грн., в тому числі:	Ф № 1 р. 1300	42691,15	56410,6	13719,45
	Ф № 1, р. 1095	8049,7	5397,4	-2652,3
2.1. Основного капіталу	Ф № 1 р.1195	34641,45	51013,2	16371,75
2.2. Оборотного капіталу				
в тому числі – власного оборотного капіталу	Ф № 1 р.1495 – р.1095	-174,85	2608,55	2783,4
3. Рентабельність капіталу, %	1 / 2*100%	0,36	0,19	-0,17
4. Рентабельність основного капіталу, %	1 / 2.1 *100%	1,91	2,0	0,09
5. Рентабельність оборотного капіталу, %	1 / 2.2 *100%	0,44	0,21	-0,23
6. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	1 / 2.2а) *100%	-	4,17	4,17

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

– збільшилась рентабельність основного капіталу на 0,09 %п. та власного оборотного капіталу на 4,17 % п., що відбулось за рахунок зменшення чистого прибутку підприємства на 44,8 тис. грн та зменшення середньорічної суми основного капіталу на 2652,3 тис. грн та збільшення середньорічної суми власного оборотного капіталу на 2783,4 тис. грн.

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою табл. 2.19 за методикою наведеною [8, 9, 14].

З табл. 2.19 видно, що величина кредиторської заборгованості в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 17860,2 тис. грн. або на 58,1%. Це відбулось за рахунок суттєвого збільшення іншої заборгованості на 19393,9 тис. грн. або в 1,6 р., також відбулось зменшення заборгованості за товари, послуги на 1492,9 тис. грн. або на 8,1%; за розрахунками – на 40,8 тис. грн. або на 14,4%.

Таблиця 2.19

Аналіз складу, структури та динаміки кредиторської заборгованості

Показники	Код рядка	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
		на початок звітнього року	на кінець звітнього року	на початок звітнього року	на кінець звітнього року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітнього року	в % до величини зміни кредиторської заборгованості
Кредиторська заборгованість всього, в тому числі:	1605÷1645, 1690	30717,5	48577,7	100	100	17860,2	x	58,1	100
1.1. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1605, 1615	18544,8	17051,9	60,4	35,1	-1492,9	-25,3	-8,1	-8,4
1.2. Кредиторська заборгованість за розрахунками:	1610, 1620÷1645	283,9	243,1	0,9	0,5	-40,8	-0,4	-14,4	-0,2
– за довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-	-	-	-	-	-	-
– з бюджетом,	1620	84,4	68,9	0,3	0,2	-15,5	-0,1	-18,3	-0,1
– у т.ч. з податку на прибуток	1621	33,7	23,9	0,1	0,1	-9,8	-	-29,1	-0,05
– зі страхування	1625	42,2	34,0	0,1	0,1	-8,2	-	-19,4	-0,05
– з оплати праці	1630	157,3	140,2	0,5	0,3	-17,1	-0,2	-10,9	-0,1
– за одержаними авансами	1635	-	-	-	-	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	1640	-	-	-	-	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	1645	-	-	-	-	-	-	-	-
1.3. Інші поточні зобов'язання	1690	11888,8	31282,7	38,7	64,4	19393,9	26,0	В 1,6р.	108,6

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

На початок звітнього року у структурі кредиторській заборгованості найбільшу питому вагу займала заборгованість за товари, роботи, послуги 60,4%, інша – 38,7%, частка заборгованості за розрахунками склала 0,9%.

На кінець року відбулись наступні зміни у структурі кредиторської заборгованості: збільшилась питома вага іншої заборгованості на 26,0% п. та зменшилась питома вага заборгованості за товари, роботи, послуги на 25,3% п. та за розрахунками на 0,4% п.

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства можна виконати за на підставі даних форм №1 «Баланс» за допомогою табл. 2.20 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.20

Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства на кінець звітнього року

Показники	Дебіторська заборгованість, тис. грн.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	кредиторської
1. Заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	307,1	17051,9	-	16744,8
2. За розрахунками:	8,2	243,1	-	234,9
– з бюджетом,	8,2	68,9	-	60,7
– у т.ч. з податку на прибуток	-	23,9	-	23,9
– за виданими авансами	-	-	-	-
– зі страхування	-	34,0	-	34,0
– з оплати праці	-	140,2	-	140,2
– за одержаними (отриманими) авансами	-	-	-	-
– за розрахунками з учасниками	-	-	-	-
– із внутрішніх розрахунків	-	-	-	-
3. Інші види заборгованості	962,5	31282,7		30320,2
Всього	1277,8	48577,7		47299,9

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.20 видно, що на кінець звітнього року відбулось перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською на 47299,9 тис. грн. Це відбулось за рахунок перевищення кредиторської заборгованості за всіма показниками.

Аналіз фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства здійснюють за допомогою даних форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)».

Аналіз фінансової стійкості підприємства за узагальнюючими

показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою табл. 2.21 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.21

Аналіз фінансової стійкості підприємства заузагальнюючими показниками

Показники	Сума, тис.грн.		
	на початок попереднього року	на кінець попереднього року	на кінець звітнього року
1. Власний капітал (1495)	7798,1	7951,6	8060,3
2. Необоротні активи (1095)	9686,0	6413,4	4381,4
3. Наявність власних оборотних коштів (1495-1095)	-1887,9	1538,2	3678,9
4. Короткострокові кредити банків (1600)	-	11514,1	6000,0
5. Загальна величина джерел формування запасів (ряд. 3 + ряд. 4)	-1887,9	13052,3	9678,9
6. Запаси (1100)	21062,8	36573,4	37270,2
7. Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів (ряд. 3 – ряд. 6)	-22950,7	-35035,2	-34041,3
8. Надлишок (+) або нестача (-) загальної величини джерел формування запасів (ряд. 5 – ряд. 6)	-22950,7	-23521,1	-27591,3
9. Джерела, що послаблюють фінансову напругу (р. 1615)	26544,3	18544,8	17051,9
10. Тип фінансової ситуації на підприємстві	не стійка	кризова	кризова

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Дані розрахунків, наведених в табл. 2.21, показують, що фінансова ситуація на підприємстві на початок попереднього року є не стійкою, тому що власних оборотних коштів недостатньо для покриття запасів, та підприємство вимушено використовувати джерела, що послаблюють фінансову напругу, в звітному році ситуація погіршилась та стала кризовою, тому що джерел, що послаблюють фінансову напругу недостатньо для покриття нестачі, такі зміни негативно характеризують діяльність підприємства,

Аналіз фінансовій стійкості підприємства за частковими показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою табл. 2.22 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Аналіз фінансової стійкості підприємства за частковими показниками

Показники	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Нормативне значення
1. Коефіцієнт автономії (К _{авт})	1495	0,22	0,16	0,13	більше 0,5
	1900				
2. Коефіцієнт співвідношення залучених тавласних коштів (К _ф)	1595+1695+ +1700	3,51	5,31	6,77	менше 1,0
	1495				
3. Наявність власних оборотних коштів (ОК _{вл})	1495 – 1095 або 1495 + 1595 – 1095	-1887,9	1538,2	3678,9	збільшення
4. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (К _{ман})	1495 – 1095	-0,24	0,2	0,46	0,4 ... 0,6
	1495				
5. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами (К _з)	1495 – 1095	-0,07	0,03	0,06	0,1
	1195+1200				

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Як видно з табл. 2.22, коефіцієнт автономії впродовж двох років не знаходиться в межах норми, що свідчить фінансову залежність підприємства від зовнішніх кредиторів.

Коефіцієнт співвідношення залучених та власних коштів не знаходиться в межах норми. Це свідчить, що на початок попереднього року на одну гривню власного капіталу підприємства припадало 3,51 грн. залучених коштів, на кінець попереднього року – 5,31 грн., на кінець звітного року – 6,77 грн.

Підприємство не мало власних оборотних коштів на кінець попереднього року, а впродовж звітного року ситуація покращилась – підприємство має власні оборотні кошти.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу не знаходиться в межах норми, збільшення його значення на кінець звітного року відбулось за рахунок зростання власного оборотного капіталу.

Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами має нестабільну величину та свідчить про незабезпеченість оборотних коштів підприємства власними оборотними коштами. впродовж двох років.

Таким чином, фінансової стійкості підприємства за частковими показниками свідчить про нестійку фінансову ситуацію підприємства на ринку та потребує негайних заходів щодо стабілізації ситуації.

Аналіз ліквідності балансу здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» допомогою табл. 2.23 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.23

Розрахунок абсолютних показників для аналізу
ліквідності балансу звітного року

Показники активу балансу	Сума, тис.грн.		Показники пасиву балансу	Сума, тис.грн.		Платіжний результат, тис.грн.	
	на початок року	на кінець року		на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
<i>A</i> ₁ – Найбільш ліквідні активи (1160+1165)	74,8	93,8	<i>П</i> ₁ – Найбільш термінові зобов'язання (1605+1615÷1660+1690+1700)	30717,5	48577,7	-30642,7	-48483,9
<i>A</i> ₂ - Активи, які можна реалізувати швидко (1120÷1155+1190)	7121,6	6928,9	<i>П</i> ₂ – Коротко-строкові пасиви (1600+1610)	11 514,1	6000,0	-4392,5	928,9
<i>A</i> ₃ - Активи, які можна реалізувати повільно (1100+1110+1170+1200)	36573,4	51233,9	<i>П</i> ₃ – Довгострокові пасиви (1500÷1520)	-	-	36 573,4	51233,9
<i>A</i> ₄ – Активи, реалізація яких пов'язана з труднощами (1095)	6413,4	4381,4	<i>П</i> ₄ – Постійні пасиви (1495+1665+1525+1526)	7 951,6	8060,3	1538,2	3678,9
<i>Баланс</i>	50183,2	62 638,0	<i>Баланс</i>	50183,2	62 638,0	x	x

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.23 видно, що баланс підприємства в звітному році не є абсолютно ліквідним, як на початок року не виконувалась 1-ша, 2-га та 4-та нерівність, на кінець року не виконувалась 1-ша та 4-та нерівність

На початок року	На кінець року
$A_1 < P_1$	$A_1 < P_1$
$A_2 < P_2$	$A_2 > P_2$
$A_3 > P_3$	$A_3 > P_3$
$A_4 > P_4$	$A_4 > P_4$

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками здійснюється за даними форми № 1 «Баланс» за допомогою табл. 2.24 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.24

Аналіз ліквідності підприємства за відносними показниками

Коефіцієнти ліквідності підприємства	Алгоритм розрахунку за кодом рядка	Норма	Розрахункові значення		
			На початок попереднього року	На кінець попереднього року	На кінець звітнього року
1. Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)	1195+1200 1695	= 2,0	1,036	1,067	0,031
2. Коефіцієнт швидкої (критичної) ліквідності	1195+1200- -1100-1110 1695	1,0	0,170	0,385	0,214
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	1160+1165 1695	> 0,2 [0,25. 0,35]	0,002	0,002	0

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

З табл. 2.24 видно, що впродовж двох років всі відносні показники ліквідності не знаходяться в межах нормативних значень, що свідчить про неспроможність підприємства покриття свої зобов'язання.

2.3. Аналіз ймовірності банкрутства ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Аналіз ймовірності банкрутства підприємства здійснюють за допомогою даних форм №1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати» за методикою наведеною [8, 9, 14].

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за двох факторною моделлю Альтмана здійснюється за допомогою формули 1 за методикою наведеною [8, 9, 14].

$$Z = -0,3877 - 1,0736 \cdot K_{\text{пл}} + 0,579 * \frac{\text{ПК}}{\text{П}} \quad (1)$$

де Z – показник ймовірності банкрутства

$K_{\text{пл}}$ – коефіцієнт поточної ліквідності (покриття)

ПК – позиковий капітал (ф. №1, 1595+1695+1700)

П – сума пасивів (ф. №1, р. 1900)

Якщо $Z > 0$, констатується високий рівень банкрутства, при $Z < 0$ – низький. [8, 9, 14]

$$Z_{\text{попер.р.}} = -0,3877 - 1,0736 * 1,03 + 0,579 * (42231,6 / 50183,2) = -0,3877 - 1,1058 + 0,4873 = -1,01$$

$$Z_{\text{звіт.р.}} = -0,3877 - 1,0736 * 1,07 + 0,579 * (54577,7 / 62638) = -0,3877 - 1,1488 + 0,5044 = -1,03$$

Оцінка ймовірності банкрутства за двох факторною моделлю Альтмана показала, що як в попередньому так й в звітному році показник $Z < 0$, що свідчить про низький рівень банкрутства підприємства, в звітному році значення показника зменшується, що свідчить про зменшення ймовірності банкрутства підприємства та позитивно характеризує його діяльність.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спінрінгейта здійснюється за допомогою формули 2 за методикою наведеною [8, 9, 14].

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D \quad (2)$$

За допомогою формули (2) необхідно визначити рівень Z -показника в звітному та попередньому роках, порівняти його зі значенням єдиної критичної точки (значення єдиної критичної точки відповідає значенню Z -показника у 0,862: отже, підприємство із достовірністю 92 % може бути віднесено до категорії потенційних банкрутів, якщо розрахункове значення Z -показника для нього менше за 0,862 та оцінити тенденцію її зміни в звітному році порівняно з попереднім (табл. 2.25). [8, 9, 14]

Таблиця 2.25

Розрахунки за моделлю Спінгейта

Цільові показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік
<i>A</i>	р. 1195 ф. №1	43769,8/50183,2=0,87	58256,6/62638=0,93
	р. 1300 ф. №1		
<i>B</i>	р.2290 (2295) ф. №2	187,2/50183,2=0,00	132,6/62638=0,002
	р. 1300 ф. №1		
<i>C</i>	р.2290 (2295) ф. №2	187,2/42231,6=0,00	132,6/54577,7=0,002
	р. 1695 ф. №1		
<i>D</i>	р.2000 ф. №2	20945,9/501832=0,42	26724,2/62638=0,43
	р. 1300 ф. №1		
<i>Z</i>		1,06	1,14

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

За результатами оцінки ймовірності банкрутства підприємства за моделлю Спінгейта, наведеному в табл. 2.25, видно, що як попередньому так й в звітному році показник $Z > 0,862$, що свідчить про низьку ймовірність банкрутства підприємства.

Оцінка ймовірності банкрутства підприємства за системою показників Бівера здійснюється за даними форм №1 «Баланс» та № 2 «Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.26 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.26

Система показників Бівера

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Рекомендовані значення показників		
				Група I – стійкий фінансовий стан	Група II – за 5 років до банкрутства	Група III – за рік до банкрутства
1. Коефіцієнт Бівера	$\frac{p.(2350+2515) \text{ ф. №2}}{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}$	0,00	0,00	0,4 – 0,45	0,17	-0,15
2. Коефіцієнт поточ. ліквідності	см. табл. 2.24	1,03	1,07	$\leq 3,2$	$\leq 2,0$	$\leq 1,0$
3. Рентабельність капіталу за чистим прибутком	см. табл. 2.18	0,36	0,19	6-8	4	-22
4. Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{p. (1595+1695+1700) \text{ ф. №1}}{p. 1900 \text{ ф. №1}}$	0,84	0,87	$\leq 0,37$	$\leq 0,50$	$\leq 0,80$
5. Коефіцієнт покриття активів власним оборотним капіталом	$\frac{p.(1495 - 1095) \text{ ф. №1}}{p. 1300 \text{ ф. №1}}$	0,03	0,06	0,4	$\leq 0,30$	$= 0,06$

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Оцінка банкрутства підприємства за системою показників Бівера (табл. 2.26), свідчить, що як в попередньому так й в звітному році по всім показникам окрім коефіцієнта покриття активів власним оборотним капіталом підприємство відноситься до III групи – за рік до банкрутства, а за коефіцієнтом покриття активів власним оборотним капіталом – до II групи – за 5 років до банкрутства, тобто з урахуванням значень всіх показників підприємство можна віднести до III групи.

2.4. Аналіз ділової активності ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Аналіз ділової активності підприємства здійснюють за допомогою даних

форм №1 «Баланс», № 2«Звіт про фінансові результати» за допомогою табл. 2.27 та 2.28 за методикою наведеною [8, 9, 14].

Таблиця 2.27

Аналіз показників ділової активності підприємства

Показники	Код рядка	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) , тис. грн.	Ф № 2 р. 2000	20945,9	26724,2	5778,3	27,6
2. Прибуток (збиток) до оподаткування, тис. грн.	Ф № 2 р. 2290 (2295)	187,2	132,6	-54,6	-29,2
3. Середній розмір капіталу, тис. грн.	Ф № 1 р. 1300	42691,15	56410,6	13719,45	32,1

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

Розрахунки, які наведені в табл. 2.27 свідчать про те, що прибуток до оподаткування в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 29,2 %, що менше ніж темпи збільшення чистого доходу від реалізації продукції (товарів, послуг), 27,6%, що, в свою чергу, менше ніж темпи зростання середнього розміру вкладеного в підприємство капіталу (32,1%). Таким чином співвідношення між зазначеними показниками діяльності підприємства матимуть наступний вид:

$$27,6 > -29,2 < 32,1 > 100\%$$

Тобто можна зробити висновок про невиконання «золотого правила» економіки підприємства.

З даних табл. 2.28 видно, що в звітному році порівняно з попереднім більшість показників, що характеризують ділову активність підприємства мали негативні зміни, що свідчить про фінансову не стійкість підприємства на ринку та необхідність застосування заходів щодо покращення даних показників.

Таблиця 2.28

Аналіз розрахункових показників ділової активності підприємства

Показники	Форма, код рядка / Алгоритм розрахунку	Поперед ній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
<i>Вихідні показники</i>					
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	Ф. № 2, р. 2000	20945,9	26724,2	5778,3	27,6
2. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	Ф. № 2, р.2050+р.2130 +р.2150	18177,6	21212,1	3034,5	16,7
3. Середня річна вартість всього вкладеного капіталу, тис.грн.	Ф. № 1, р. 1300	42691,15	56410,6	13719,45	32,1
4. Середня річна вартість власного капіталу, тис.грн.	Ф.№ 1, р. 1495	7874,85	8005,95	131,1	1,7
5. Середня річна вартість основного капіталу, тис.грн.	Ф. № 1, р. 1095	8049,7	5397,4	-2652,3	-32,9
6. Середня річна вартість оборотного капіталу, тис.грн.	Ф. № 1, р. 1195	34641,45	51013,2	16371,7	47,26
7. Середня річна вартість власного оборотного капіталу, тис.грн.	Ф. № 1, р.1495-р.1095	-174,85	2608,55	2783,4	в -15,9р.
8. Середня річна вартість запасів, тис.грн.	Ф № 1 р. 1100,1110	28818,1	36921,8	8103,7	28,12
9. Середня річна вартість дебіторської заборгованості, тис.грн.	Ф № 1 р.1125÷1155	4451,7	3029,75	-1421,95	-31,94
10. Середня річна вартість готової продукції, тис.грн.	Ф. № 1, р. 1103	13423,45	10416,25	-3007,2	-22,4
11. Середня річна вартість кредиторської заборгованості, тис.грн.	Ф № 1 р.1605÷1650+1 690	29059,25	39647,6	10588,35	36,4
12. Середня річна вартість основних засобів, тис.грн	Ф. № 1, р. 1011	13569,9	13681,75	111,85	13569,9
13 Середня кількість працівників, осіб	Ф. № 1	28	27	-1	-3,6
14. Валовий прибуток, тис.грн.	Ф. № 2, р.2090(2095)	2768,3	5512,1	2743,8	99,1

Продовження табл. 2.28

Показники	Форма, код рядка / Алгоритм розрахунку	Поперед ній рік	Звітний рік	Відхилення	
				абс.	%
<i>Вихідні показники</i>					
15. Чистий прибуток, тис.грн.	Ф. № 2, р.2350(2355)	153,5	108,7	-44,8	-29,2
16. Дивіденди, що виплачуються акціонерам	Ф. № 3, р.3355	-	-	-	-
<i>Розрахункові показники</i>					
Показники	Алгоритм розрахунку за вихідними показниками	Поперед ній рік	Звітний рік	Абсолют не відхилен ня	Результа т: (+) -
1. Коефіцієнт оборотності всього вкладеного капіталу	p.1 / p.3	0,49	0,47	-0,02	-
2. Коефіцієнт оборотності власного капіталу	p.1 / p.4	2,66	3,34	0,68	+
3. Коефіцієнт оборотності оборотного капіталу	p.1 / p.6	0,60	0,50	-0,10	-
4. Середній термін обороту оборотного капіталу, днів	360 / p.3	595,2	687,2	92	-
5. Коефіцієнт оборотності власного оборотного капіталу	p.1 / p.7	-	10,3	10,3	+
6. Коефіцієнт оборотності запасів	p.1 / p.8	0,73	0,72	-0,01	-
7. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	p.1 / p.9	4,71	8,82	4,11	+
8. Середній термін обороту дебіторської заборгованості, днів	360 / p.7	76,43	40,82	-35,61	+
9. Коефіцієнт оборотності готової продукції	p.1 / p.10	1,56	2,57	1,01	+
10. Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	p.1 / p.11	0,72	0,67	-0,05	-
11. Середній термін обороту кредиторської заборгованості, днів	360 / p.10	500	537	37	-

Показники	Алгоритм розрахунку за вихідними показниками	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення	Результат: (+) –
12. Рентабельність всього вкладеного капіталу, %	$\frac{p.15}{p.3} \cdot 100\%$	0,36	0,19	-0,17	–
13. Рентабельність власного капіталу, %	$\frac{p.15}{p.4} \cdot 100\%$	1,94	1,36	-0,58	–
14. Рентабельність основного капіталу, %	$\frac{p.15}{p.5} \cdot 100\%$	1,91	2,0	0,09	+
15. Рентабельність оборотного капіталу, %	$\frac{p.15}{p.6} \cdot 100\%$	0,44	0,21	-0,23	–
16. Рентабельність власного оборотного капіталу, %	$\frac{p.15}{p.7} \cdot 100\%$	-	4,17	4,17	+
18. Фондовіддача грн/грн	$\frac{p.1}{p.12}$	1,54	1,95	0,41	+
19. Продуктивність праці, грн./прац.	$\frac{p.1}{p.13} \cdot 1000$	748067,9	989785,2	241717,3	+
20. Коефіцієнт сталості економічного росту	$\frac{(p15-p.16)}{p.1495} \cdot \phi.1$	0,02	0,01	0,01	–

* розраховано за методикою наведеною [8, 9, 14]

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Вознесенський коньячний завод є одним із важливих підприємств Миколаївської області, що спеціалізується на виробництві коньяків та інших алкогольних напоїв. Підприємство здійснює повний цикл коньячного виробництва, включаючи дистиляцію, витримку та купажування коньячних спиртів. Крім цього, завод займається переробкою плодово-ягідної продукції для виробництва плодового спирту та інших напоїв на його основі. Також підприємство займається виробництвом тихих вин, плодкових брендів та інших алкогольних напоїв.

Окрім основної продукції, Вознесенський завод також займається експортом коньячних та плодово-ягідних спиртів, що свідчить про його здатність працювати на міжнародних ринках.

На сучасному етапі Вознесенський коньячний завод продовжує підтримувати свій статус завдяки модернізації обладнання та впровадженню інноваційних технологій, що підвищує продуктивність і якість продукції.

Результати фінансового аналізу діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за проаналізований період свідчать про погіршення його діяльності та нестійкий фінансовий стан підприємства.

Так, в звітному році порівняно з попереднім відбулось збільшення чистого доходу від реалізації продукції більшими темпами (27,6%), ніж собівартість реалізованої продукції (16,7%), що призвело до зменшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції на 6 коп.

Фінансовий результат до оподаткування був прибутком, який в звітному році порівняно з попереднім зменшився на 29,2 %. Це відбулось за рахунок збільшення збитку від іншої операційної діяльності на 52,6% та збільшення збитку від іншої діяльності в 30,5 р. Позитивним є збільшення прибутку від реалізації продукції на 99,1 %. Фінансова діяльність впродовж досліджуваного періоду була відсутня.

Ефективність використання оборотних активів підприємства в звітному році порівняно з попереднім погіршилась, про що свідчить зменшення коефіцієнту оборотності на 0,1 обороти, та збільшення тривалості одного обороту оборотних активів.

Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу збільшилась на 241717,33 грн або 32,31 %, що свідчить про ефективне використання підприємством трудових ресурсів.

Фондовіддача по продукції та прибутку мала тенденцію до покращення свого значення, тобто підприємство також ефективно використовує свої основні засоби, своєчасно проводить їх модернізацію та оновлення.

Аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності підприємства дозволяє зробити висновок, про неефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову нестабільність функціонування підприємства на ринку; коефіцієнти ліквідності впродовж двох років не знаходяться в межах нормативного стану, це свідчить про неспроможність покриття своїх термінові зобов'язань;

Відбулось зменшення показників рентабельності капіталу та рентабельності виробництва, що негативно характеризують діяльність підприємства.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Фінансово-економічна діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є основою його функціонування та розвитку. Правильне планування фінансів, облік доходів і витрат, а також дотримання всіх вимог чинного законодавства щодо бухгалтерського обліку й оподаткування – це ті ключові фактори, що забезпечують успішність підприємства.

Фінансова діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» охоплює управління його фінансовими ресурсами та взаємодію з зовнішнім середовищем. Основними компонентами цієї діяльності є:

1. Стартовий капітал підприємства формується за рахунок власних або позичених коштів. Власні кошти можуть включати внески засновників, тоді як позичені – це кредити банків, лізинг або інші фінансові інструменти.

2. У процесі діяльності підприємство може залучати додаткові фінансові ресурси через реінвестиції прибутку або зовнішні джерела (облігації, інвестори).

3. Фінансовий план охоплює як короткострокове (на 1 рік), так і довгострокове (на 3-5 років) планування витрат і доходів підприємства. Він включає бюджети на закупівлю сировини, оплату праці, маркетинг, а також прогнозування прибутків і руху грошових коштів.

4. Основною метою фінансового планування є забезпечення платоспроможності підприємства та контроль за ефективним використанням ресурсів.

5. Важливим елементом є дотримання касової дисципліни, яка полягає в чіткому регулюванні обігу готівкових і безготівкових коштів.

6. Касир повинен вести касову книгу, оформляти прибуткові та видаткові касові ордери, слідкувати за залишками готівки в касі. Це гарантує прозорість фінансових операцій і зменшує ризики фінансових порушень.

Економічна діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» – це процеси, спрямовані на досягнення оптимальних показників прибутковості через

ефективне використання ресурсів. Ключові аспекти цієї діяльності:

1. Підприємство повинно встановити ціни на свою продукцію чи послуги таким чином, щоб забезпечити конкурентоспроможність на ринку та водночас отримати прибуток.

2. Аналіз витрат на виробництво, постачання й реалізацію продукції дозволяє виявити можливі шляхи їх оптимізації (наприклад, зниження собівартості за рахунок ефективніших технологій).

3. Ефективне управління запасами матеріалів, готової продукції та сировини є важливим для зниження витрат і уникнення простоїв у виробництві.

4. Підприємство має постійно контролювати рівень запасів та своєчасно реагувати на зміну попиту.

5. Одним із головних завдань економічної діяльності є регулярний аналіз фінансових результатів: співвідношення доходів і витрат, рентабельність діяльності, чистий прибуток тощо. Зазвичай для цього використовуються фінансові коефіцієнти (ліквідність, платоспроможність, оборотність активів), що дозволяють оцінити стан підприємства та виявити слабкі місця.

Фінансова система ТОВ «Вознесенський коньячний завод» повинна бути прозорою та ефективною. Важливо мати чіткий контроль над грошовими потоками: доходами та витратами. Важливим інструментом є фінансове планування – складання бюджетів і прогнозів, які дозволяють підприємству планувати витрати та інвестиції.

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» повинно забезпечувати стабільний рух коштів, щоб уникнути касових розривів і забезпечити вчасне виконання фінансових зобов'язань (оплата постачальникам, виплата зарплат, сплата податків).

Економічна діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» спрямована на забезпечення ефективного використання ресурсів. Підприємству важливо контролювати витрати, знаходити способи оптимізації виробничих процесів і мінімізації собівартості продукції або послуг. Це допомагає підвищувати рентабельність і залишатися конкурентоспроможним на ринку. Чітке

ціноутворення також грає важливу роль, адже ціни повинні відповідати як ринковим умовам, так і внутрішнім економічним показникам підприємства.

Аналітична система дозволяє ТОВ «Вознесенський коньячний завод» ухвалювати зважені рішення на основі даних. Регулярний аналіз фінансової діяльності (дохідність, витратність, рентабельність, ліквідність) дозволяє вчасно виявляти проблемні зони та коригувати стратегію. Для цього важливо використовувати різні інструменти, такі як фінансові коефіцієнти, SWOT-аналіз, прогнозування ринку та поведінки клієнтів тощо. Грамотний аналіз допомагає підприємству орієнтуватися в умовах постійних змін ринку та адаптуватися до них.

Статистичний аналіз є важливим інструментом для прийняття управлінських рішень на Вознесенському коньячному заводі. Постійний моніторинг статистичних даних дозволяє оцінювати динаміку виробництва, ефективність використання ресурсів і рівень продажів.

1. Аналіз виробничих показників. Завод регулярно проводить аналіз виробничих показників, таких як обсяги виробленої продукції, використання сировини та енергоносіїв. Це дозволяє оцінювати ефективність виробництва та виявляти можливості для оптимізації.

2. Статистика збуту. Одним із ключових показників є динаміка продажів. Статистичний аналіз дозволяє виявити тенденції в попиті на продукцію заводу, визначити ринки з найбільшим потенціалом для розширення та вдосконалити маркетингову стратегію.

3. Фінансова статистика. Для контролю фінансової діяльності проводиться регулярний аналіз таких показників, як прибуток, рентабельність, кредиторська та дебіторська заборгованість. Це допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо управління фінансами підприємства.

Облікова система ТОВ «Вознесенський коньячний завод» забезпечує точний та своєчасний облік усіх операцій підприємства. Це стосується не лише бухгалтерського обліку, а й управлінського обліку, який дозволяє керівництву приймати стратегічні рішення. Ведення первинної документації (накладні, акти,

ордери), коректне заповнення бухгалтерських реєстрів і подання звітності – все це необхідно для контролю фінансової дисципліни. Чіткий облік також важливий для дотримання вимог законодавства, оскільки помилки в звітності або недотримання касової дисципліни можуть призвести до штрафів або санкцій.

Правильне ведення документації є одним із основних інструментів контролю за фінансово-економічною діяльністю ТОВ «Вознесеньський коньячний завод». Серед ключових документів:

1. Первинні документи – договори, рахунки-фактури, акти приймання-передачі, накладні.

2. Бухгалтерські реєстри – касова книга, оборотно-сальдові відомості, аналітичні та синтетичні рахунки.

3. Звітність – щорічні фінансові звіти, які подаються до податкових органів і містять інформацію про фінансовий стан підприємства, доходи, витрати та податкові зобов'язання.

Організаційна структура заводу спрямована на забезпечення ефективного управління всіма процесами: від виробництва до маркетингу та продажу. Управлінські рішення приймаються з урахуванням сучасних тенденцій ринку та з акцентом на ефективне використання трудових і матеріальних ресурсів.

1. Структура управління. Вознесеньський коньячний завод має чітку ієрархічну структуру, що дозволяє оперативно ухвалювати рішення та забезпечувати координацію між різними підрозділами. На підприємстві діють виробничі, маркетингові, фінансові та адміністративні відділи, кожен з яких виконує свою важливу функцію.

2. Управління персоналом. Людський ресурс є однією з основних складових успішної роботи підприємства. Завод проводить постійне навчання персоналу та підвищення кваліфікації працівників, що дозволяє підтримувати високий рівень професійності та ефективності.

3. Інновації та технології. Завод активно впроваджує нові технології у виробництво, що підвищує його конкурентоспроможність. Використання

сучасного обладнання дозволяє автоматизувати багато процесів, що скорочує час на виробництво та знижує витрати.

На ТОВ «Вознесенський коньячний завод» оперативний облік використовується для контролю за рухом виробничих ресурсів, обсягом виробництва та якістю продукції. Він ведеться на основі первинних документів, таких як накладні, акти приймання, облікові картки. Оперативний облік дозволяє оперативно приймати управлінські рішення і коригувати виробничі процеси в реальному часі.

Статистичний облік ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовується для збору даних, які допомагають аналізувати виробничі показники, ефективність використання ресурсів, а також вивчати ринкові тенденції та конкурентоспроможність. Звітність за статистичними даними передається до державних органів.

Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку.

Бухгалтерський облік на підприємстві охоплює всі господарські операції, включаючи надходження та використання матеріальних і фінансових ресурсів. Він здійснюється відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку і міжнародних фінансових стандартів (МСФЗ). Підприємство формує фінансові звіти на регулярній основі для внутрішніх та зовнішніх користувачів.

Облікова політика ТОВ «Вознесенський коньячний завод» визначає основні принципи, методи та процедури, що використовуються для ведення бухгалтерського обліку. Вона включає: методи оцінки запасів (за методом ФІФО або середньозваженої вартості); методи нарахування амортизації (прямолінійний, виробничий тощо); порядок визнання доходів і витрат; політику щодо резервів та знецінення активів.

Фактори, що впливають на зміст облікової політики: вимоги законодавства (податкового, фінансового), специфіка діяльності підприємства, стратегічні цілі керівництва.

Ведення бухгалтерського обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» регулюється Наказом про облікову політику. В наказі обумовлені певні особливості бухгалтерського обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод», як суб'єкту підприємницької діяльності та малого бізнесу.

Роботу бухгалтерської служби визначає положення «Про бухгалтерську службу підприємства:

I. Загальні положення.

1. Бухгалтерський облік являє собою процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства. Відділ бухгалтерії – це самостійний структурний підрозділ на правах відділу, підпорядковується керівнику підприємства, приймає участь у роботі усіх підрозділів підприємства та виконує облікові та контрольні функції.

2. Бухгалтерський облік в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» здійснюється відділом бухгалтерії, яка діє на засадах самостійного структурного підрозділу підприємства.

3. Чисельність працівників бухгалтерської служби визначаються штатним розкладом.

4. Бухгалтерія в своїй діяльності керується Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Положенням про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, нормативними та законодавчими актами з ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, Положенням про бухгалтерську службу.

5. Бухгалтерську службу очолює головний бухгалтер, який призначається і звільняється з посади наказом керівника ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

II. Мета і завдання діяльності бухгалтерської служби.

1. Метою діяльності бухгалтерії є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан

підприємства, результати його діяльності та про рух грошових коштів.

2. До основних завдань бухгалтерської служби входить ведення бухгалтерського обліку підприємства, організація обліку фінансово-господарської діяльності, здійснення контролю за збереженням власності, правильним використанням грошових коштів і матеріальних ресурсів, складання звітності.

III. Функції бухгалтерської служби.

Основна функція бухгалтерської служби – ведення бухгалтерського обліку в розрізі господарських засобів та джерел їх утворення на основі натуральних вимірників в грошовому виразі шляхом суцільного, безперервного та взаємозв'язаного відображення у відповідних носіях інформації та організація бухгалтерського обліку, реалізується за такими складовими: облік доходів підприємства; облік касових операцій; облік грошових коштів на рахунках; розрахунків по заробітній платі; облік розрахунків з бюджетом та позабюджетними соціальними фондами; облік розрахунків у порядку планових платежів; облік розрахунків з підзвітними особами; облік розрахунків з іншими дебіторами і кредиторами; облік необоротних активів; облік запасів та МШП; облік витрат діяльності; облік власного капіталу; облік результатів виконання планових показників; складання і подання звітності до відповідних органів; організація проведення інвентаризації; організації технології облікового процесу (облікових номенклатур, носіїв облікової інформації, графіків руху носіїв облікової інформації, архіву звітності тощо); організація контролю за фінансово-господарською діяльністю установи; організація забезпечення бухгалтерського обліку; організація розвитку бухгалтерського обліку.

IV. Права і обов'язки.

1. Вимагати від структурних підрозділів підприємства та окремих посадових осіб своєчасного відповідно до графіків руху носіїв облікової інформації подання оформлених відповідним чином матеріалів (планів, звітів, таблиць, довідок тощо).

2. Не приймати до виконання і оформлення документів за операціями, які

порушують діюче законодавство і встановлений порядок приймання, оприбуткування, зберігання та витрачання грошових коштів, обладнання, матеріальних і інших цінностей.

3. Надавати керівництву підприємства пропозиції про покарання осіб, які є винними у недоброякісному оформленні і складанні документів, несвоєчасній передачі їх для відображення на рахунках бухгалтерського обліку та відображенні в документах недостовірної інформації.

4. Здійснення зв'язку з іншими організаціями за запитаннями, що входять до компетенції бухгалтерії.

V. Відповідальність.

1. Всю повноту відповідальності за якість та своєчасність виконання покладених на бухгалтерію даним Положенням задач і функцій несе головний бухгалтер.

2. Ступінь відповідальності інших працівників бухгалтерії встановлюється посадовими інструкціями.

VI. Взаємовідносини.

1. З усіма структурними підрозділами щодо питань забезпечення процесу бухгалтерського обліку оперативною інформацією.

2. З кадровим підрозділом – за питанням відбору кадрів в бухгалтерію, по формуванню інформації щодо особового складу установи.

3. З відділом матеріально-технічного постачання – з питань інформаційної бази по надходженню товарно-матеріальних цінностей.

4. З юридичним відділом – з питань регулювання фактів матеріальної, адміністративної та інших видів відповідальності, підготовки юридичних документів, договорів та контрактів.

VII. Організація роботи.

1. Бухгалтерський підрозділ підприємства працює відповідно до Правил внутрішнього трудового розпорядку установи.

2. Робочий час працівників бухгалтерії нормований в межах п'ятиденного робочого тижня з встановленими термінами (часовими) – з 9:00 до 18:00 з

перервою трудового дня з 12:30 до 13:30.

Веденням обліку в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» займається відділ бухгалтерії, структура якого наведена на рис. 3.1.

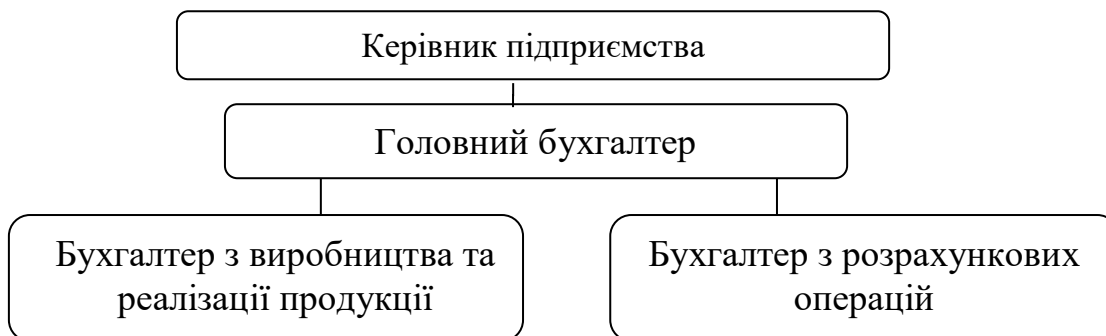

Рис. 3.1. Структура відділу бухгалтерії
ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Для досягнення своєчасності, повноти, точності обліку кожен з працівників відділу повинен виконувати поставлені перед ним завдання. На підприємстві ТОВ «Вознесенський коньячний завод» у відділі бухгалтерії також діє лінійно-функціональна структура управління.

Керівнику підприємства ТОВ «Вознесенський коньячний завод» підпорядковується головний бухгалтер, якому в свою чергу підпорядковуються два бухгалтери – з основної операційної діяльності та бухгалтер по розрахунках з дебіторами та кредиторами.

Функції і обов'язки облікового персоналу ТОВ «Вознесенський коньячний завод» включають: складання фінансової звітності, облік господарських операцій, контроль за правильністю нарахування податків, ведення управлінського обліку для аналізу і планування діяльності підприємства.

Для чіткої організації і планування роботи, а також раціонального розподілу праці на підприємстві розробляються посадові інструкції на кожну посаду, передбачену штатним розкладом.

Посадова інструкція головного бухгалтера складена в ТОВ «Вознесенський коньячний завод» відповідно до вимог чинного законодавства України.

На заводі використовується система подвійного запису бухгалтерських операцій. Фінансовий облік ведеться за допомогою програмного забезпечення, що відповідає національним і міжнародним стандартам. Управлінський облік орієнтований на внутрішні потреби і дозволяє аналізувати витрати, доходи і рентабельність окремих видів продукції.

В ТОВ «Вознесенський коньячний завод» застосовується автоматизована форма обліку (рис. 3.2).

Рис. 3.2. Схема автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку, яка використовується в ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

Для автоматизації бухгалтерського і фінансового обліку ТОВ «Вознесенський коньячний завод» використовує такі програми:

- 1С: Підприємство: Програма дозволяє вести фінансовий і податковий облік, генерувати звіти та інтегруватися з іншими програмними продуктами.
- М.Е.Дос: Використовується для подання електронної звітності до контролюючих органів та взаємодії з банками.

Працівники відділу бухгалтерії ТОВ «Вознесенський коньячний завод» також застосовують для обробки інформації наступні програми: MS Word, MS Excel. У програмі MS Word в основному створюється і редагуються текстові документи та звіти. В цьому форматі працівники відділу отримують інформацію від інших підрозділів, керівництва. У програмі MS Excel складаються різноманітні таблиці для подальших обчислень, дозволяє вирішувати завдання і тому є поширеною програмою в усіх підрозділах в ТОВ «Вознесенський коньячний завод».

Таким чином, відділ бухгалтерії ТОВ «Вознесенський коньячний завод» працює згладжено завдяки новим автоматизованим технологіям, програмним забезпеченням та кваліфікованими працівниками відділу. Більша частина завдань, покладених на відділ бухгалтерії вирішується на більш якісному рівні та з використанням меншого часу завдяки комп'ютерним технологіям та інтегрованих на ньому програм.

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є одним із провідних підприємств України в галузі виробництва алкогольної продукції. Його діяльність охоплює різні аспекти, серед яких фінансово-економічна, організаційна та статистична діяльність відіграють ключову роль. Успішний розвиток підприємства можливий завдяки чіткій організації виробничих процесів, ефективному управлінню фінансами та регулярному аналізу статистичних показників.

Фінансово-економічна діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» ґрунтується на правильному плануванні та управлінні фінансовими ресурсами. Важливими аспектами є забезпечення рентабельності виробництва, контроль витрат і прибутків, а також управління грошовими потоками.

1. Бюджетування і планування. Завод здійснює ретельне фінансове планування, що включає складання бюджетів, розрахунки очікуваних витрат і доходів. Це дозволяє прогнозувати фінансовий результат і ухвалювати рішення щодо інвестицій у модернізацію виробництва.

2. Контроль витрат і собівартості. Одним із ключових завдань є оптимізація витрат на виробництво. Зниження собівартості продукції можливе через раціональне використання сировини, впровадження нових технологій і автоматизацію виробничих процесів.

3. Фінансова стійкість. Важливим показником ефективної діяльності є фінансова стійкість, що виражається у здатності підприємства забезпечити покриття своїх поточних зобов'язань, таких як виплати зарплат, податків, оплата постачальникам. Для цього використовуються механізми контролю за ліквідністю та грошовими потоками.

4. Інвестиції і розвиток. Завод постійно інвестує у своє розширення та оновлення обладнання. Це сприяє підвищенню якості продукції та збільшенню обсягів виробництва. Крім того, економічна діяльність підприємства включає пошук нових ринків збуту як всередині країни, так і за кордоном.

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є важливим учасником національного ринку алкогольної продукції. Його діяльність орієнтована на збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту. Завдяки успішній економічній політиці та високому попиту на продукцію завод показує стабільне зростання фінансових показників.

1. Експорт. Окрім внутрішнього ринку, завод активно розвиває експортні напрями. Продукція підприємства експортується в країни Європи, Азії та СНД, що свідчить про високу конкурентоспроможність українського коньяку на світовому ринку.

2. Фінансовий контроль. Завод здійснює ретельне планування та контроль витрат, що дозволяє забезпечити стабільний грошовий потік і рентабельність. Інвестиції в нові технології допомагають підвищити ефективність виробництва та знизити витрати.

3. Соціальна відповідальність. Підприємство активно підтримує місцеву громаду, сприяє розвитку виноградарства та забезпечує робочі місця для жителів регіону. Соціальна відповідальність і екологічна безпека є важливими складовими стратегії розвитку підприємства.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

Фінансово-економічна діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод» є комплексним процесом, що включає управління фінансовими ресурсами, оптимізацію витрат і контроль за виконанням планів. Правильна організація цієї діяльності, дотримання вимог законодавства та своєчасний аналіз фінансових показників забезпечують підприємству стабільність і можливість розвитку.

Для стабільної і чіткої роботи підприємства важливо правильно організувати його фінансову, економічну, аналітичну та облікову системи. Кожен із цих аспектів є ключовим для ефективного управління ресурсами і забезпечення стійкого розвитку бізнесу.

Для стабільної роботи ТОВ «Вознесенський коньячний завод» важливо, щоб фінансові, економічні, аналітичні та облікові системи працювали узгоджено і без перебоїв. Чітке планування, контроль за фінансами, аналіз даних і коректний облік допомагають підприємству залишатися конкурентоспроможним, фінансово стійким та готовим до викликів.

ТОВ «Вознесенський коньячний завод» ефективно поєднує фінансово-економічну, організаційну та статистичну діяльність для забезпечення стабільного зростання та конкурентоспроможності на ринку. Чітка організація процесів, ефективне управління фінансами та використання статистичних даних дозволяють заводу залишатися одним із лідерів у галузі виробництва коньяку в Україні.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження в кваліфікаційній роботі магістра дозволило зробити наступні висновки:

1. Підприємства малого бізнесу є невід'ємною частиною розвитку гнучкості ринкових відносин країни. Основними завданнями малого підприємництва є: інноваційне зростання та інноваційний розвиток виробництва, регіону та країни; підвищення рівня та якості життя населення регіону та країни; формування та сталий інноваційний розвиток економіки країни.

2. Для прискореного розвитку успішного малого підприємництва необхідно створити правову базу його функціонування, забезпечити належне юридичне оформлення прав та постійну правову підтримку з боку держави, яка на законодавчому рівні забезпечує захист функціонування малого підприємництва та сприяє його розвитку. Міжнародна підприємницька практика показує, що малий бізнес не може існувати без чіткого та ефективного законодавства.

3. Оподаткування малого бізнесу в Україні регулюється Податковим кодексом. Відповідно, підприємства можуть самостійно обирати режим оподаткування: загальний режим оподаткування або спеціальний спрощений режим оподаткування. Існує чотири групи платників податків, але для кожної групи визначені певні критерії, за якими підприємство може бути віднесено до певної групи.

4. Організація бухгалтерського обліку підприємства малого бізнесу включає вибір бухгалтерської служби, визначення структури облікової політики, забезпечення документообігу підприємства, вибір форми бухгалтерського обліку. Підприємство самостійно визначає облікову політику і вживає заходів щодо організації бухгалтерського обліку, які відображаються у виконавчих документах (наказах, рішеннях).

5. Фінансова звітність малих підприємств не становить комерційної таємниці, за винятком випадків, передбачених законодавством та її визначається НП(С)БО 25 «Фінансова звітність організацій малого підприємництва».

6. Вознесенський коньячний завод є одним із важливих підприємств Миколаївської області, що спеціалізується на виробництві коньяків та інших алкогольних напоїв. Підприємство здійснює повний цикл коньячного виробництва, включаючи дистиляцію, витримку та купажування коньячних спиртів. Крім цього, завод займається переробкою плодово-ягідної продукції для виробництва плодового спирту та інших напоїв на його основі. Також підприємство займається виробництвом тихих вин, плодкових брендів та інших алкогольних напоїв. На сучасному етапі Вознесенський коньячний завод продовжує підтримувати свій статус завдяки модернізації обладнання та впровадженню інноваційних технологій, що підвищує продуктивність і якість продукції.

7. Результати фінансового аналізу діяльності ТОВ «Вознесенський коньячний завод» за проаналізований період свідчать про погіршення його діяльності та нестійкий фінансовий стан підприємства. Аналіз показників фінансової стійкості та ліквідності підприємства дозволяє зробити висновок, про неефективне вкладення грошових коштів в діяльність підприємства та фінансову нестабільність функціонування підприємства на ринку. Зменшення показників рентабельності капіталу та рентабельності виробництва, що негативно характеризують діяльність підприємства.

8. Ефективність використання оборотних активів ТОВ «Вознесенський коньячний завод» в звітному році порівняно з попереднім погіршилась. Продуктивність праці одного штатного працівника облікового складу збільшилась, що свідчить про ефективне використання підприємством трудових ресурсів. Фондовіддача по продукції та прибутку мала тенденцію до покращення свого значення, тобто підприємство також ефективно використовує свої основні засоби, своєчасно проводить їх модернізацію та оновлення.

Фінансово-економічна діяльність ТОВ «Вознесенський коньячний завод»

є комплексним процесом, що включає управління фінансовими ресурсами, оптимізацію витрат і контроль за виконанням планів. Правильна організація цієї діяльності, дотримання вимог законодавства та своєчасний аналіз фінансових показників забезпечують підприємству стабільність і можливість розвитку.

Проведене дослідження особливостей організації обліку на підприємствах малого бізнесу дозволило надати такі рекомендації щодо удосконалення обліку.

Для ефективного управління та розвитку підприємства, для прийняття своєчасних результативних управлінських рішень пропонуємо періодично (раз на рік, або раз на два роки) проводити зовнішній аудит щодо показників фінансової звітності та ефективності роботи самого підприємства. Результатом проведення аудиту (аудиторський висновок) є надання рекомендацій щодо оптимізації ведення бухгалтерського обліку, оптимальної системи оподаткування в мінливих умовах ринкового середовища.

Чітка організація бухгалтерського обліку забезпечить відчутне зниження трудомісткості облікових процесів, підвищення точності та оперативності обробки облікової інформації шляхом використання сучасних бухгалтерських програм щодо автоматизації ведення обліку, результатом чого буде підвищення якості прийняття управлінських рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Львів : Магнолія-2006, 2010. 328 с.
2. Голубка С. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу: Навчально-методичний практикум для студентів освітньо-професійного рівня: фаховий молодший бакалавр спеціальності 071 «Облік і оподаткування» (денної та заочної форм навчання). Ужгород, 2022. 78 с.
3. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003р. (зі змінами та доповненнями). [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 18.09.2024).
4. Загальна система оподаткування ФОП: групи, оподаткування та звітність у 2023 році [Електронний ресурс] // *Portmone.com*. URL: <https://blog.portmone.com.ua/uk/posts/business-posts-uk/zagalna-systemaopodatkuvannya-fop-grupu-opodatkuvannya-ta-zvitnist-u-2023-rotsi>. (дата звернення 07.10.2024).
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. № 291. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення: 10.10.2024).
6. Класифікація суб'єктів підприємництва [Електронний ресурс] // *Інформаційне агентство «ЛІГА:ЗАКОН»*. 2019. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/183566_u-gospodarskomu-kodekszbirayutsya-rozkriti-kriter-serednogo-bznesu. (дата звернення: 10.10.2024).
7. Конспект лекцій з курсу «Аналіз господарської діяльності» для студентів ступеню «Бакалавр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування», денної та заочної форми навчання / Укл. О.П. Антонюк Одеса: ОНАХТ, 2018. 89 с.
8. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі

знань 07 «Управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання, у 2-ч., частина I / Укл. к.е.н., доцент Т.М. Ступницька. Одеса: ОНТУ, 2022. 57 с.

9. Конспект лекцій з курсу «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» денної та заочної форми навчання, у 2-ч., частина II / Укл. к.е.н., доцент Т.М. Ступницька. Одеса: ОНТУ, 2022. 76 с.

10. Кучер С.В. Особливості діяльності вітчизняних суб'єктів малого та середнього бізнесу: обліково-аналітичний аспект / С.В. Кучер // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Випуск 9-1. Ч.1. С. 208-211.

11. Лайчук С.М., Поліщук І.Р. Актуальні питання ведення обліку суб'єктами малого підприємництва за національними стандартами. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2021. Вип. 51. С. 310-314.

12. Левченко З.М. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу. [Електронний ресурс] // *Pdau.edu.ua*. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/7.1/181.pdf> (дата звернення 19.09.2024).

13. Малий бізнес в Україні: проблеми та перспективи розвитку. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0117697-04#Text> (дата звернення 25.09.2024).

14. Методичні вказівки до виконання курсової роботи з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти ступеню «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» галузі знань 07 «Управління та адміністрування» освітньо-професійної програми «Облік і аудит» денної та заочної форми навчання / Укл. канд. екон. наук, доцент Т.М. Ступницька, канд. екон. наук, доцент О.П. Антонюк, доктор екон. наук, професор Н.М. Купріна, Одеса: ОНТУ, 2023. 43 с.

15. Мних Є. В. , Барабаш Н. С. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / Київ. нац. торг.-екон. ун-т. Київ : КНТЕУ, 2010. 412 с.

16. Облік на підприємствах малого бізнесу. Конспект лекцій для студентів спеціальностей. Облік і оподаткування всіх форм навчання / Укладач: Маргасова В.Г., Акименко О.Ю. Чернігів: ЧНТУ, 2018. 121 с.

17. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 28.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 13.10.2024).

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 24.09.2024).

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 31 «Фінансові витрати». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 28.04.2006 № 415. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0610-06#Text> (дата звернення: 26.09.2024).

20. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 22.10.2024).

21. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-V. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення 16.10.2024).

22. Поняття «мале підприємство». [Електронний ресурс] // *Освіта.ua*. 2011. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_pidpr/21923/ (дата звернення 15.09.2024).

23. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 03.10.24).

24. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від від 15.05.2003 № 755-IV. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text> (дата звернення 25.09.2024).

25. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України

від 06.09.2005 №2806-IV. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2806_15#Text (дата звернення 25.09.2024).

26. Про затвердження Методичних рекомендацій по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку: наказ Міністерства Фінансів України від 29.12.2000. №356. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0356201-00#Text> (дата звернення 09.10.2024).

27. Про затвердження Методичних рекомендацій із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами: наказ Міністерства фінансів України від 15.06.2011. № 720 Консультант бухгалтера. 2018. № 29. С.20.

28. Про затвердження Порядку подання фінансової звітності. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000#Text> (дата звернення: 10.10.24).

29. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 р. № 186. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01#Text> (дата звернення 17.10.2024).

30. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні: Закон України від 21.12.2000 № 2157-III. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2157-14#Text> (дата звернення 25.09.2024).

31. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 05.04.2007 № 877-V. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text> (дата звернення 25.09.2024).

32. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. [Електронний ресурс] // *Zakon.rada.gov.ua*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> (дата звернення 20.09.2024).

33. Ратинський В.В. Бухгалтерський облік і аналіз: перспективи для малого бізнесу // Економіка та суспільство, випуск № 25, 2021.
34. Саїнчук А.О. Аналіз ринку аутсорсингових підприємств в Україні. Економічний вісник Донбасу. 2019. №2. С. 135-144.
35. Селіверстова Л. С., Скрипник О. В. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. С.М. Безрутченка; Нац. акад. внутр. справ. Київ : ЦУЛ, 2012. 274 с.
36. Спрощена форма обліку. [Електронний ресурс] // *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidru4niki.com/1378030564548/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/sproschena_forma_obliku (дата звернення 23.09.2024).
37. Фінансовий аналіз: теорія та практика. 2-ге видання. Навчальний посібник рекомендовано МОН України / Базілінська О.Я. Київ: Видавництво Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
38. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / І.О. Школьник, та ін. Київ: Видавництво Центр учбової літератури, 2023. 328 с.
39. ФОП: загальна чи спрощена система оподаткування [Електронний ресурс] // *СОТА*. URL: <https://sota-buh.com.ua/news/fop-zahalnachy-sproshchena-systema-opodatkuvannia>. (дата звернення 05.10.2024).
40. Форми бухгалтерського обліку як система облікових реєстрів. [Електронний ресурс] // *Освіта.ua*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17139/> (дата звернення 08.10.2024).
41. Форми ведення бухгалтерського обліку. [Електронний ресурс] // *Навчальні матеріали онлайн*. URL: https://pidru4niki.com/1378030564548/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/sproschena_forma_obliku (дата звернення 08.10.2024)
42. Черняєва О.В., Гриненко А.Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці // Східна Європа: економіка, бізнес та управління, вип. 3 (08), 2017. С. 33-38.
43. <http://www.revolutionaryplayers.org.uk/archives/people/boulton-matthew/>
44. <https://setam.gov.ua/article/openmarket-dp-setam-prodae-voznensenskiy-konyachniy-zavod-za-190-mln-grn>

Витяг
з протоколу № 6
засідання кафедри обліку та аудиту
від 28 листопада 2024 р.

Голова засідання кафедри: завідувач кафедри обліку та аудиту проф. Немченко В.В.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: проф. Купріна Н.М., проф., Мельник Ю.М., доценти: Антонюк О.П., Ощепков О.П., Ступницька Т.М., Тарасова О.В., Васьковська К.О., Баранюк Х.О., ас. Гребейникова Н.А.

СЛУХАЛИ: Про результати наукового колоквиуму «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності»; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки», який проводився 28 листопада 2024 року о 11.00 в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри Обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового «Дослідження найбільш важливих проблем і напрямів: розвитку харчової промисловості та її підгалузей, експортного потенціалу, розвитку зовнішньої торгівлі АПК України та її результативності»; облік, аналіз і аудит як сучасні інструменти управління діяльністю суб'єктів національної економіки» з наряду наукової школи кафедри Обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», який проводився 28.11.2024 р.

2. Надати апробацію наукових досліджень докторанту, аспірантам, а також здобувачам вищої освіти СВО «Магістр» та СВО «Бакалавр» в рамках дослідження за темами КРМ і КРБ, що виконуються відповідно до затверджених тем на підставі наказів ОНТУ, та, які підготували доповіді та виступали на науковому колоквиуму 28.11.2024 р., а саме:

2.25. Здобувачці СВО «Магістр», спец. 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» Станевії О.П., тема доповіді: «ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ», науковий керівник – доц. Васьковська К.О.

Зав. кафедри
обліку та аудиту

/ПІДПИСАНО/

Валерій НЕМЧЕНКО

Секретар

/ПІДПИСАНО/

Людмила ГОЛОВАЧЕНКО